

Suaugusiųjų švietimo būklė: kokybinio tyrimo ir fasilitavimo paslaugos

II ETAPŲ ATASKAITA

Vilnius, 2023

Ataskaitą parengė:
UAB „Visionary Analytics“,
Prof. dr. Genutė Gedvilienė,
dr. Egidijus Stancikas

Suaugusiųjų švietimo būklės: kokybinio tyrimo ir fasilitavimo paslaugos teikiamos pagal LR švietimo, mokslo ir sporto ministerijos ir UAB „Visionary Analytics“ pasirašytą 2022-12-12 paslaugų sutartį Nr. S-838, įgyvendinant Europos Komisijos iniciatyvos Erasmus+ projektą „Nacionalinis suaugusiųjų švietimo darbo plano koordinavimas: Lietuva“, projekto Nr. 101051683 – NP-LTU.

TURINYS

TURINYS	2
ĮVADAS	3
NAUDOJAMI SUTRUMPINIMAI	4
1. REKOMENDACIJOS SUAUGUSIŲJŲ ŠVIETIMO SITUACIJAI LIETUVOS SAVIVALDYBĖSE GERINTI	5
1.1. Prienų rajono savivaldybė	5
1.2. Šiaulių miesto savivaldybė	9
1.3. Lazdijų rajono savivaldybė	13
1.4. Alytaus miesto savivaldybė	17
1.5. Visagino miesto savivaldybė	21
1.6. Telšių rajono savivaldybė	25
2. Apibendrinimas	29
PRIEDAS	34

IVADAS

Suaugusiųjų švietimo būklės kokybinio tyrimo ir fasilitavimo paslaugos įgyvendinamos vykdam LR švietimo, mokslo ir sporto ministerijos (toliau – ŠMSM) projektą Erasmus+ „Nacionalinis suaugusiųjų švietimo darbo plano koordinatorius: Lietuva“. Šioje ataskaitoje pateikiamos rekomendacijos 6-ioms projekte dalyvaujančioms savivaldybėms (Prienu r. sav., Lazdijų r. sav., Telšių r. sav., Šiaulių m. sav., Visagino m. sav., Alytaus m. sav.), siekiant į suaugusiųjų švietimo (toliau - SŠ) veiklas įtraukti žemos kvalifikacijos, mažų pajamų gyventojus (žr. 1 priedą) ir visapusiškai stiprinti savivaldybėje vystomas SŠ sistemas, taikant 5 sėkmės veiksmų koncepciją¹.

Preliminarios rekomendacijos kiekvienai savivaldybei buvo išgrynintos I tyrimo etapo metu ir pristatytos bei aptartos II etapo 6 fokus grupių metu (po 1 kiekvienai savivaldybei). Galutinis rekomendacijų sąrašas yra parengtas pagal šių fokus grupių rezultatus – dalyvių įžvalgas, pasiūlymus. Grupių metu taip pat pristatytos tyrėjų išskirtos dvi prioritetinės rekomendacijos kiekvienai savivaldybei, kurias dalyviai išsamiai aptarė ir parengė joms įgyvendinti reikalingus veiksmų planus. Rengiant rekomendacijas atsižvelgta į seminarų metu dalyvių teiktus pasiūlymus ir pastebėjimus bei tyrimą įgyvendinančių tyrėjų ekspertines įžvalgas. Ataskaitoje taip pat pateikiamos viso tyrimo metu dalyvių teiktos rekomendacijos nacionaliniam lygmeniui, papildytos tyrėjų įžvalgomis.

Tai – galutinė „Suaugusiųjų švietimo būklės: kokybinio tyrimo ir fasilitavimo paslaugų“ ataskaita, apibendrinanti tyrimo rezultatus bei papildanti išsamią I etapo ataskaitą. Iš viso paslaugų teikimo metu surinkti pirminiai ir antriniai šaltiniai, įgyvendinti 6 interviu, įgyvendinta savivaldybių atstovų apklausa (apklausoje dalyvavo 94 iš 167 respondentų, į kuriuos buvo kreiptasi), 12 fokus grupių (po 2 kiekvienai sav., po 54 ir 55 dalyvius I ir II etapuose), suorganizuoti 3 gyvi seminarai 2023 m. sausio 17 d. (31 dalyvis), vasario 20 d. (30 dalyvių) Vilniuje ir kovo 9 d. Kaune (37 dalyviai). Pagrindiniai įgyvendinto tyrimo apribojimai yra mažas darbdavių ir darbuotojų atstovų dalyvavimas fokus grupėse bei rezultatų priklausomybė nuo į tyrimą įsitraukusių savivaldybių dalyvavimo.

Pirmajame ataskaitos skyriuje pateikiamos kiekvienos tyrime dalyvavusios savivaldybės galutinės rekomendacijos tikslinės grupės įtraukimui ir SŠ stiprinimui, įžvalgos iš II fokus grupės bei 2-ų prioritetinių rekomendacijų veiksmų planas joms įgyvendinti. Antrajame skyriuje pateikiamas rezultatų apibendrinimas bei nacionalinio lygmens rekomendacijos ir pagrindinės, daugumai tyrimo savivaldybių aktualios rekomendacijos.

---

¹Adaptuota Visionary Analytics pagal European Commission, Directorate General for Employment, Social Affairs and Inclusion (2015). *An in-depth analysis of adult learning policies and their effectiveness in Europe*.

NAUDOJAMI SUTRUMPINIMAI

ESFA – Europos socialinio fondo agentūra

FŠŠ – formalusis suaugusiųjų švietimas

IMP – individuali mokymosi paskyra

KPMPC – Kvalifikacijų ir profesinio mokymo plėtros centras

MVG – mokymasis visą gyvenimą

NSŠ – neformalusis suaugusiųjų švietimas

NVO – nevyriausybinė organizacija

SŠ – suaugusiųjų švietimas

ŠMSM – LR švietimo, mokslo ir sporto ministerija

ŠVIS – Švietimo valdymo informacinė sistema

TAU – trečiojo amžiaus universitetas

TM – tęstinis mokymas

UŽT – Užimtumo tarnyba

VDV IS – Valstybės duomenų valdysenos informacinė sistema

1. REKOMENDACIJOS SUAUGUSIŲJŲ ŠVIETIMO SITUACIJAI LIETUVOS SAVIVALDYBĖSE GERINTI

Šiame skyriuje pateikiamos rekomendacijos kiekvienai tyrime dalyvaujančiai savivaldybei, siekiant į SŠ veiklas įtraukti tikslinės gyventojų grupes ir stiprinti SŠ sistemas. Pirmiausia kiekvienos savivaldybės dalyje apžvelgiami II fokus grupių rezultatai, tuomet pateikiamas rekomendacijų sąrašas ir dviems prioritetinėms rekomendacijoms įgyvendinti parengtas veiksmų planas.

1.1. Prienų rajono savivaldybė

II projekto etapo fokus grupės metu tyrimo dalyviai pritarė pateiktam rekomendacijų sąrašui (1 lentelė). Dalyviai pabrėžė, kad politinė vadovybė turi skatinti SŠ sistemos vystymą, suvokti jos svarbą bei naudą gyventojams. Rekomendacijose, kuriomis siekiama pagerinti tikslinių grupių įsitraukimą į SŠ veiklas pabrėžiama reguliarių projekto metu suburtos darbo grupės susitikimų ir strateginio planavimo svarba, taip pat daugiau dėmesio turi būti skiriama ne tik senjorams ir pedagogams, bet ir kitoms gyventojų grupėms.

Tyrimo fokus grupės metu buvo aptariama su SŠ dirbančių ir šią veiklą organizuojančių SŠ teikėjų - andragogų mokymo kursų svarba. Pabrėžiama, kad dėl plataus veiklos spektro reikia stiprinti įvairias kompetencijas – komunikacijos, poreikio nustatymo, bendradarbiavimo. Akcentuotas poreikis veiklai mažesnėse grupėse, pvz. aklujų ir silpnaregių bendruomenei tokia veikla gali būti labai svarbi jų tobulėjimui. Politinė lyderystė yra svarbi skatinant SŠ ir gyventojų informuotumą apie SŠ. Tam būtini žingsniai apima politikų informavimą, susitarimų sudarymą ir jų įgyvendinimą. Taip pat reikalingas ir didesnis visuomenės informavimas apie NSŠ vykdomas veiklas, jų kontekstą ir, kokioms tikslinėms grupėms jos skirtos.

Dalyviai pritarė tyrėjų išskirtoms dviem prioritetinėms rekomendacijoms (2 lentelė) - veiksmai tikslinėms grupėms pasiekti ir SŠ koordinatoriaus pozicijai ir veiklai sustiprinti. Prioritetinėje rekomendacijoje (1.1.) akcentuojama NSŠ ir mokymo programų svarba, siekiant gyventojus grąžinti ir į formalųjį mokymą, ypač - jaunos suaugusiųosius. Viena iš informacijos sklaidos ir bendruomenės įtraukimo priemonių – socialinės medijos. Svarbi rolė tenka profesinio rengimo centrams ir partnerystė su vietos įmonėmis, skatinant profesinių įgūdžių tobulinimą, verslumą bei ieškant alternatyvių SŠ finansavimo šaltinių. Taip pat pabrėžiamas bendruomenės lyderių ir savanorių dalyvavimas remiant jaunas žmones. Antroje prioritetinėje rekomendacijoje (5.2) pabrėžiama, kad koordinatorius galėtų organizuoti susijusių įstaigų ir organizacijų bendradarbiavimą, siekiant pagerinti tikslinių grupių įsitraukimą. Koordinatoriaus poreikis turėtų kilti iš valstybės politikos, savivaldybėje trūkstant lyderystės ir strateginio planavimo, būtini pokyčiai ir nacionaliniu lygmeniu.

1 lentelė. Prienų r. sav. rekomendacijos pagal 5 sėkmės veiksnius

Rekomendacija ir jos šaltinis (S – savivaldybės atstovų / T – tyrėjų pateiktos rekomendacijos)	
1 sėkmės veiksnys: suformuoti įprotį mokytis	
1.1. Ieškoti naujų būdų, kaip pasiekti tikslines grupes: jaunesnius suaugusius galima pasiekti per socialines medijas, tačiau jiems taip pat reikia kurti naujus mokymo programų formatus. Kita efektyvi informacijos sklaidos terpė – seniūnaičiai.	S
1.2. Galimybių apie mokymąsi viešinimui pasitelkti skirtingus, naujus kanalus - socialinių paslaugų darbuotojus, darbdavius, žiniasklaidos atstovus, UŽT, savivaldybės socialinių paslaugų skyrių, mokyklas.	S
1.3. Formuoti gyventojų įpročius mokytis nuo ankstyvo amžiaus: skatinti mokymosi svarbos pabrėžimą šeimose organizuojant pozityvios tėvystės mokymus, apsvarstyti galimybę siūlyti nemokamas konsultacijas motyvacijai kelti bei psichologinėms problemoms spręsti.	S
1.4. Prienų r. savivaldybėje 2023 ar 2024 m. paskelbti suaugusiųjų švietimo metais, taip didinant SŠ naudos matomumą, į reprezentacines metų veiklas įtraukiant kuo daugiau tikslinės grupės gyventojų.	S
2 sėkmės veiksnys: įgyvendinti finansines ir nefinansines valstybės ir darbdavių paskatas mokymuisi	
2.1. Gerinti susisiekimo paslaugas tarp rajono seniūnijų, organizuojant transportą į/iš seniūnijas bei didinant SŠ veiklų seniūnijose skaičių. Taip pat aktualus iššūkis – pasiekti rajono centrą siekiant dalyvauti SŠ veiklose, kadangi autobusų tinklas nėra sutvarkytas pagal gyventojų poreikius.	S
2.2. Įvertinti galimybes skatinti su SŠ susijusias įstaigas ir organizacijas siūlyti lanksčias mokymosi paslaugas, pvz. įvertinti organizuojamų veiklų laiką, siekiant atsižvelgti į tikslinės grupės poreikius (pvz. organizuoti daugiau veiklų po darbo dienos).	S
3 sėkmės veiksnys: suteikti besimokantiems ir darbdaviams aktualias mokymosi paslaugas	
3.1. Didinti žinias apie kitų nei pedagogų ir senjorų gyventojų grupių mokymosi poreikius, organizuojant tyrimą ar informacijos apsikeitimą su tikslinėmis grupėmis dirbančiomis įstaigomis.	S
3.2. Įvertinti gyventojų profesinių įgūdžių mokymosi poreikius, svarstyti skatinti pameistrystės programų kūrimą ir galimybes suaugusiems atlikti praktiką pas darbdavius, išbandant įvairias profesijas. Stiprinti ryšius su kitais profesinio rengimo centrais, kadangi Prienų r. sav. nėra profesinio rengimo centro.	S
3.3. Didinti gyventojų, ypač tikslinės grupės, žinias apie darbo santykius, teisę ir darbo kultūrą. Gerinti sąlygas darbuotojams, norintiems darbo metu plėsti savo žinias bei gerinti kvalifikacijas, plėsti darbdavių sąmoningumą ir supratimą, kad darbuotojų kvalifikacijos kėlimas naudingas ne tik darbuotojams, bet taip pat ir darbdaviams.	S
3.4. Gilinti bendradarbiavimą su darbdaviais ir darbuotojais informuojant politikus ir savivaldą apie SŠ tikslus tam, kad jie galėtų prisidėti prie sklandesnio bendradarbiavimo su darbdaviais ir įmonėmis, teikiant tam prioritetą.	S
4 sėkmės veiksnys: užtikrinti aukštą suaugusiųjų švietimo paslaugų kokybę	
4.1. Skatinti mažesnių grupių SŠ veiklose organizavimą, teikiant tikslines, mažesnių gyventojų grupių poreikius atitinkančias paslaugas, pvz. pasiūlyti TAU lankytojams galimybę dalyvauti užsiėmimuose mažesnėmis grupėmis („fakultetais“).	S
5 sėkmės veiksnys: koordinuoti MVG politiką	
5.1. Atnaujinti NSS ir TM veiksmų planą, didesnę dėmesį skiriant programoms, kurios būtų skirtos kitoms (ypač tikslinėms) gyventojų grupėms nei pedagogai ir senjorai.	T
5.2. Stiprinti SŠ koordinatoriaus veiklą, išgryninant koordinatoriaus funkcijas savivaldybėje, organizuoti susijusių įstaigų ir organizacijų bendradarbiavimą.	S
5.3. Sukurti sistemą, kurioje vienoje vietoje būtų pateikiama informacija apie mokymosi ir kitų veiklų suaugusiems galimybes – pradėti nuo savivaldybės puslapio peržiūros ir atnaujinimo papildant SŠ veiklomis.	S
5.4. Kviesti skirtingų grupių ir socialinių partnerių atstovus įtraukti į Prienų r. sav. strateginio plano reviziją, siekiant užtikrinti SŠ vizijos ir tikslų integraciją į planą.	S
5.5. Siekti politinės lyderystės, tarpinstitucinio bendradarbiavimo, organizuojant reguliarius SŠ darbo grupės susitikimus, į darbo grupę įtraukti UŽT, socialinį centrą. Paskirti SŠ koordinatorių, išgryninti jo funkcijas bei atsakomybes.	T

Šaltinis: tyrimo metu įgyvendintų interviu, apklausos, fokus grupių, renginių rezultatai ir ekspertinės tyrėjų išvalgos.

2 lentelė. Prioritetinių Prienų r. sav. rekomendacijų įgyvendinimo veiksmų planas

Į ką reikia fokusuotis siekiant įgyvendinti rekomendaciją (Ką?)	Kokiais veiksmais bus siekiama žingsnių įgyvendinimo (Kaip?)	Kas bus atsakingas už veiksmų / žingsnių įgyvendinimą (Kas?)	Iki kada sieksime įgyvendinti rekomendaciją, atskirus veiksmus (Kada?)
Rekomendacija: 1.1. Ieškoti naujų būdų, kaip pasiekti tikslines grupes. Jaunesnius suaugusius galima pasiekti per socialines medijas, tačiau jiems taip pat reikia kurti naujus mokymo programų formatus. Kita efektyvi informacijos sklaidos terpė – seniūnaičiai;			
1. Apibrėžti ir išgryninti tikslinę grupę. Kokios jų charakteristikos? Kiek šių gyventojų yra? Kur ir kaip juos galima rasti?	Vykdėti informacijos sklaidą apie SŠ galimybes identifikuojant konkrečiai tikslinei grupei (pvz. bedarbiams, jaunosioms šeimoms) aktualius viešinimo kanalus, formuojant motyvuojančią, aktualią žinutę	<ul style="list-style-type: none"> • Mobilizuoti savivaldos lygmens politiką, apjungti pajėgas įtraukiant atvejo vadybininką, socialinį skyrių. • SŠ koordinatorius - atsakingas už veiklų vykdymą. • Nacionalinio lygmens politika (įtraukti LR socialinės apsaugos ir darbo ministeriją. 	SŠ tikslinėms grupėms turi tapti savivaldybės 2023 m. prioritetu, įtraukiant į savivaldybės strateginį planą
2. Įvertinti NSS aktualumą jauniems suaugusiems žmonėms: kas jiems aktualu? kas gali paskatinti sugrįžti į formalųjį švietimą?	Įvertinti šiuo metu siūlomų programų pasiūlą (jų turinį, formą, auditoriją), tikslinėms grupėms trūkstamas veiklas, pvz. mokymus tėvams, socialinių įgūdžių kūrimo mokymus.	Apjungti svarbių institucijų veiklas: Prienų r. sav., Socialinių paslaugų centrą, Visuomenės sveikatos biurą, Švietimo pagalbos tarnybą	2023 m. metų II-III ketvirtis, toliau - vykdyti nuolat.
3. Didinti informacijos apie SŠ sklaidą	Kurti suprantamą, aktualią informaciją viešinant ją per socialines medijas, savivaldybės svetainę, bendruomenių, interesų grupes	SŠ koordinatorius telkia ir skiria atsakingus IT specialistus, savanorius	Pirmiausiai įgyvendinti 1. ir 2. žingsnius, 3 žingsnį vykdyti nuolat
4. Išgryninti verslo rolę, galimybę organizuoti ir tęsti pameistrystės mokymo programas	4.1. Užmegzti ryšius su profesinio rengimo centrais, Verslo, pramonės ir amatų rūmais, Turizmo verslo informavimo centru. Gerasis pvz. „Kurk Lietuvai“ verslumo skatinimo kaimo vietovėse programos. 4.2. Prienų Žiburio gimnazijoje steigti profesinio mokymo programas	SŠ koordinatorius telkia Verslo, pramonės ir amatų rūmus, Turizmo ir verslo informavimo centrą, Prienų Žiburio gimnaziją	Nuolat. Aktualinti pameistrystės galimybę nuolat bendradarbiaujant su įvairaus pobūdžio verslu (pameistrystės pagrindu įgytos profesijos sėkmės atvejai).
5. Vystyti bendravimą tarp seniūnaičių ir socialinių seniūnijos darbuotojų bei aktyvių seniūnijų gyventojų	5.1. Vystyti ir plėtoti gyvus kontaktus su seniūnaičiais ir seniūnijų darbuotojais siekiant didesnio poveikio tikslinėms gyventojų grupėms	Seniūnaitis ir kaimo bendruomenės	Nuolat aktyvinti įsitraukimą, sudarant progų ir mažiau aktyviems įsitraukti į veiklas ir dalintis sėkmingais praktiniais atvejais (pvz. pakviečiant seniūnijų gyventojus, sukūrusius sėkmingą verslą)
Rekomendacija: 5.2. Stiprinti SŠ koordinatoriaus veiklą, išgryninant koordinatoriaus funkcijas savivaldybėje, organizuoti susijusių įstaigų ir organizacijų bendradarbiavimą			

Į ką reikia fokusuotis siekiant įgyvendinti rekomendaciją (Ką?)	Kokiais veiksmais bus siekiama žingsnių įgyvendinimo (Kaip?)	Kas bus atsakingas už veiksmų / žingsnių įgyvendinimą (Kas?)	Iki kada sieksime įgyvendinti rekomendaciją, atskirus veiksmus (Kada?)
0. Atnaujinti SŠ darbo grupę, kuri buvo sukurta šio projekto tikslais, užtikrinti tęstinumą, išlaikyti ir papildyti grupę.	0.1 Į darbo grupę įtraukti Žiburio gimnaziją, Už Tarnybą, senelių globos namus, socialinį centrą, Prienų seniūniją. 0.2. Kreiptis į merą ar jo komandą su prašymu raštiškai pratęsti darbo grupės veiklas, įtraukiant į jas daugiau įstaigų ir organizacijų	Prienų r. sav. švietimo ir sporto skyrius bei Prienų švietimo pagalbos tarnyba (kartu su darbo grupės atstovais)	Atnaujinta darbo grupė - po rinkimų
1. Paskirti SŠ koordinatorių, organizuojant konkursą pareigoms užimti	1.1. Kreiptis į savivaldybės tarybą, merą su prašymu įsteigti SŠ koordinatoriaus pareigybę, įsteigiant etatą, akcentuojant SŠ svarbą. 1.2. Pristatyti SŠ tyrimo rekomendacijas 1.3. (lygiagrečiai) išgryninti, kur šis etatas turėtų būti, pvz. savivaldybės skyrius, Švietimo pagalbos tarnyba 1.4. Padiskutuoti šiuo klausimu su švietimo, kultūros skyriais savivaldybėje, sav. tarybos švietimo ir kt. komitetuose	Savivaldybės taryba, meras.	Pradžia - 2023 m. balandžio pab., gegužės pr. (po rinkimų ir visų sav. komitetų sudarymo)
2. Išgryninti SŠ koordinatoriaus funkcijas, pareigas, atsakomybes.	2.1. Rasi sprendimo būdą, kaip išpildyti TAU ir SŠ koordinatoriaus funkciją - (turėtų būti atskirai, gavus resursų). TAU - 0.5 etato (pradžioje) 2.2. Gerosios patirties surinkimas apie NSS koordinatoriaus veiklas ir f-jas (anksčiau lyg ir buvo analizė), pvz. Kauno r. sav. turi etatą 2.3. Išgryninti poreikius ir vizijas su Prienų r. sav. veikiančiomis įstaigomis, organizacijomis 2.4. Išgryninti savivaldybės lūkesčius 2.5. Išgryninti sąsają su individualiomis mokymosi paskyromis (IMP), kaip tai bus tikslingai panaudojama	Įtraukti Prienų r. sav. švietimo ir sporto, kultūros skyrius ir jų darbuotojus, savivaldybės tarybos komitetus, ypač švietimo komitetą.	Iki 2023 m. liepos 1 d. (vėliausiai - iki rudens)
3. Skatinti įstaigų ir organizacijų bendradarbiavimą, puoselėti nuolatinį savivaldybės tarybos informavimą apie SŠ koordinatoriaus naudą ir poreikį	3.1. SŠ koordinatorius – gerai žino rajono aktualijas, viešina SŠ informaciją, bendradarbiauja su įstaigomis (pvz.: UŽT, VSB) 3.2. SŠ koordinatoriui reikia komandos (ateities vizija), pvz. VSB dirba 4 žmonės. 3.3. Nuolat bendradarbiauti su sav. taryba	SŠ koordinatorius nuolat palaiko ryšius su sav. taryba ir administracija	Koordinatorius turi būti išrinktas iki 2023 m. pabaigos.

Šaltinis: II etapo fokus grupės fokus grupės ir ekspertinės tyrėjų įžvalgos.

1.2. Šiaulių miesto savivaldybė

II projekto etapo metu vykusios fokus grupės dalyviai pritarė pateiktam rekomendacijų sąrašui, kurios buvo patikslintos pagal fokus grupės diskusiją ir papildytos ekspertinėmis tyrėjų išvalgomis (3 lentelė). Apibendrinant situaciją, Šiaulių m. sav. veikia didelis spektras SŠ teikėjų ir paslaugų, tačiau susitelkimas į tikslines grupes, teikiant šiem gyventojams kompleksines paslaugas, yra reikalingas. Šiam procesui užtikrinti būtinas glaudesnis bendradarbiavimas tarp atvejo vadybininkų, UŽT ir kitų užimtumo srities įstaigų. Savivaldybėje turi atsirasti lyderiaujanti organizacija, sutelkianti žemos kvalifikacijos, mažų pajamų gyventojus ir matanti prioritetą SŠ srityje. Papildomai II fokus grupės metu dalyvių akcentuoti aspektai:

- Norint įtraukti socialinės rizikos asmenis, reikalingi kursai stiprinantys bendrąsias kompetencijas, įskaitant raštingumą, gebėjimą planuoti laiką ir profesinę komunikaciją. Pakankamai sustiprinus asmeninius gebėjimus, galima būtų teiki kvalifikacinius kursus tikslinės grupės atstovams.
- Svarbu suprasti besikreipiančiųjų į įstaigas mokymosi poreikius, kadangi darbdaviai bei darbuotojai išreiškia priešingą nuomonę.
- Reikia stiprinti neformaliu ar savišvietos būdu įgytų kompetencijų pripažinimą, pastebima, kad dabar tai veikia tik aukštojo mokslo lygmenyje.
- Pastebima, kad galimybių susitelkti yra, pvz. tarpinstitucinė grupė savivaldybėje buvo sėkmingai suburta ir veikė Ukrainos karo pabėgėliams priimti ir pagalbai suteikti.

1 pav. Geroji praktika – Projekto „Babbat – kokybiškesnis suaugusiųjų mokyma(si)s“ patirtis

Šiaulių m. sav. VšĮ Žmogiškųjų Išteklų ir plėtros biuras (toliau – ŽISPB) gyvai vykusio trečiojo renginio metu pristatė projektą Kokybiškesnis suaugusiųjų švietimas projektas „BoB as a Bait“ (trumpai – BABBAT). Šio projekto tikslas buvo skatinti suaugusiuosius naudotis prieinomis švietimo galimybėmis akcentuojantis į mažiau įgūdžių turinčius ir / arba žemos kvalifikacijos asmenis. Projekto metu dėmesys buvo skirtas konkrečiau žmogaus mokymosi poreikiui išsiaiškinti, organizuojant NSS veiklas pasitelkiant BoB (angl. „Book of Business“) švietimo įrankį. Projekto metu buvo sukurti naudingi mokymų vadovėliai padedantys motyvuoti žemos kvalifikacijos suaugusiuosius aktyviau dalyvauti MVG bei apjungiantys gerąsias praktikas iš savų verslų įkūrusių asmenų, akcentuojant gyvenimo pokyčius, praradimus bei didėjančią pasitikėjimą savimi. Galima paminėti, kad svarbiausias veiksnys norint skatinti tikslinės grupės asmenis yra įkvepiančios motyvuojančios istorijos iš panašios socialinės padėties žmonių.

[VšĮ Žmogiškųjų išteklių stebėsenos ir plėtros biuro svetainė](https://issuu.com/comtrain/docs/babbat_e_book1), projekto metu sukurti vadovėliai: https://issuu.com/comtrain/docs/babbat_e_book1, https://issuu.com/comtrain/docs/babbat_e_book2

Šaltinis: Visionary Analytics

Fokus grupės metu dalyviai pritarė dviem tyrėjų išskirtoms prioritetinėms rekomendacijoms, kurioms dalyviai parengė veiksmų įgyvendinimo planus (4 lentelė). Tyrėjų nuomone, svarbu aiški

tikslinės grupės apibrėžtis. Pastebima, kad būtinas informacijos apie gyventojų poreikius, vykdomas SŠ paslaugas ir teikėjus rinkimas reikalingas abejose rekomendacijose. Viso tyrimo metu akcentuota, kad esminė rekomendacijų įgyvendinimo sąlyga – atskiro SŠ koordinatoriaus savivaldybėje etato steigimas, šis darbuotojas stiprintų ryšius ir palaikytų nuolatinį susijusių įstaigų ir organizacijų bendradarbiavimą, rinktų ir sistemintų informaciją bei užtikintų SŠ įgyvendinimą mieste.

3 lentelė. Šiaulių m. sav. rekomendacijos pagal 5 sėkmės veiksnius

Rekomendacija ir jos šaltinis (S – savivaldybės atstovų / T – tyrėjų pateiktos rekomendacijos)	
1 sėkmės veiksnys: suformuoti įprotį mokytis	
Tikslinės gyventojų grupės įprotį mokytis reikia skatinti trimis lygmenimis:	S
1.1. Siekiant pokyčio asmens lygmeniu, turi būti skatinamas bendradarbiavimas tarp socialinių partnerių, teikiančių SŠ paslaugas, kad jie palaikytų besimokančius suaugusiuosius. Turi būti skatinamas sėkmės istorijų viešinimas taip keliant motyvaciją tarp tikslinės grupės atstovų.	
1.2. Savivaldybės lygmeniu reikalinga suinteresuotų grupių, teikiančių įvairias socialines paslaugas įtrauktis, skatinant įstaigų lyderystę ir bendradarbiavimą, ypač tarp FSŠ ir NSŠ paslaugų teikėjų, įstaigų.	S
1.3. Siekti SŠ paversti nacionaliniu prioritetu demonstruojant nacionalinių įstaigų lyderystę ir konsultavimą, siekiant didinti tikslinių grupių įtraukimą į SŠ veiklas.	S
1.4. Įtraukti su SŠ susijusių įstaigų ir organizacijų organizuojamus renginius į reprezentacinius savivaldybės renginius, siekiant didinti informacijos sklaidą, naudoti daugiau komunikacijos kanalų tikslinėms grupėms pasiekti ir akcentuoti MVG naudą gyventojams. Svarstyti taikyti partizaninės komunikacijos priemones.	S
1.5. Atnaujinti Šiaulių m. sav. interneto puslapyje esančią informaciją Gyventojams, papildant ją ne tik informacija apie TAU veiklas ² , bet ir kita aktualia SŠ teikėjų ir paslaugų informacija, svarstyti pateikti nuorodą į Šiaulių miesto sav. švietimo centro informaciją apie NSŠ.	T
2 sėkmės veiksnys: įgyvendinti finansines ir nefinansines valstybės ir darbdavių paskatas mokymuisi	
2.1. Tikslinių grupių pasiekiamumui didinti turi būti užtikrintos lėšos ne tik iš ES projektų, bet ir savivaldybės biudžeto lėšomis. Jei mokymai būtų mokami, tikslinės grupės jų neįpirks, tad tikslinių grupių įtrauktis turi tapti strateginiu prioritetu.	S
2.2. SŠ koordinatoriams turi būti suteikti įrankiai atlikti tyrimą tikslinių grupių poreikiui išsiaiškinti.	S
2.3. Ieškoti alternatyvių finansavimo šaltinių didinant bendradarbiavimą su darbdaviais. Akcentuoti darbuotojo, dalyvaujančio MVG proceso veiklose naudą darbdaviams, pabrėžiant naudą tikslinių grupių gyventojams.	T
3 sėkmės veiksnys: suteikti besimokantiems ir darbdaviams aktualias mokymosi paslaugas	
3.1. Įgyventinti darbdavių poreikio darbuotojų mokymui (profesinių įgūdžių, bendrųjų kompetencijų) įvertinimą. Pabrėžtina, kad tam reikėtų papildomo valstybės finansavimo.	S
3.2. Reikalingas nuoseklesnis duomenų apie SŠ teikėjus, programas ir gyventojus kaupimas savivaldybėje. Tokie duomenys kaupiami pvz. Švietimo valdymo informacinėje ar kitoje sistemoje, galėtų turėti prieigą prie duomenų platesnei vartotojų grupei (pvz. mokymo įstaigoms, į kurias kreipiasi norintys jose mokytis gyventojai).	S
3.3. Stiprinti bendradarbiavimą su UŽT ir UŽT vaidmenį dirbant su tikslinės grupės gyventojais. UŽT pirmiausia susiduria su tiksline grupe, bedarbiais.	S
4 sėkmės veiksnys: užtikrinti aukštą suaugusiųjų švietimo paslaugų kokybę	
4.1. Atlikti tyrimą apie Šiaulių m. sav. teikiamų SŠ paslaugų, teikėjų, švietėjų kokybę, ypač paslaugų, kurios jau yra teikiamos tikslinėms gyventojų grupėms.	S
4.2. Stiprinti ir plėtoti profesionalių suaugusiųjų mokytojų, andragogų, parengimą ir bendradarbiavimą su andragogus rengiančiomis aukštosiomis mokyklomis. Padėti švietėjams įsivertinti turimas žinias ir kompetencijas, skatinti jas toliau gilinti, ypač darbui su tikslinės grupės gyventojais.	T
5 sėkmės veiksnys: koordinuoti MVG politiką	
5.1. Įsteigti atskirą koordinatoriaus etatą, skelbti šiai pozicijai konkursą, išgryninat f-jas, darbo patirties, išsilavinimo reikalavimus ir savivaldybės specifikai reikalingas atsakomybes.	S
5.2. Tęsti ir stiprinti tolesnį bendradarbiavimą tarp SŠ teikėjų ir UŽT. Viena iš bendradarbiavimo kryptių - išsiaiškinti galimo darbuotojo formalias ar neformalias mokymosi kompetencijas, paruošti tikslinės grupės atstovą darbo vietai.	T

Šaltinis: tyrimo metu įgyvendintų interviu, apklausos, fokus grupių, renginių rezultatai ir eksperimentinės tyrėjų išvalgos.

² <https://www.siauliai.lt/list/view/siauliu-treciojo-amziaus-universitetas>

4 lentelė. Prioritetinių Šiaulių m. sav. rekomendacijų įgyvendinimo veiksmų planas

Į ką reikia fokusuotis siekiant įgyvendinti rekomendaciją (Ką?)	Kokiais veiksmais bus siekiama žingsnių įgyvendinimo (Kaip?)	Kas bus atsakingas už veiksmų / žingsnių įgyvendinimą (Kas?)	Iki kada sieksime įgyvendinti rekomendaciją, atskirus veiksmus (Kada?)
Rekomendacija: 1.2. Savivaldybės lygmeniu – suinteresuotų grupių, teikiančių įvairias socialines paslaugas įtrauktis. Lyderystės taikymas sav. lygmeniu, bendradarbiavimo skatinimas tarp vietinių FSS ir NSS institucijų.			
<p>1.1. Socialines paslaugas teikiančių organizacijų atstovų įtrauktis.</p> <p>1.2. Tikslinės grupės nukreipimas į kompleksines paslaugas teikiančias organizacijas.</p> <p>1.3. Skatinti ilgalaikį bendradarbiavimą tarp socialines paslaugas teikiančių institucijų.</p>	<p>1.1. Atvejo vadybininkas, vaiko teisių apsaugos tarnybos darbuotojas, seniūnijų specialistai ar kt. asmenys, turintys pirminį kontaktą su tikslinės grupės atstovais nukreipia tikslinės grupės gyventoją į UŽT pristatydami šios įstaigos kursus kaip galimybę grįžti į darbo rinką.</p> <p>1.2. UŽT nukreipia tikslinės grupės asmenis į institucijas, teikiančias kompleksines paslaugas: bendruomeninius namus, ŽISPB, Visuomenės sveikatos biurą.</p> <p>1.3. Šiam procesui užtikrinti reikalinga sukurti mokymų, informacijos apsišvietimo, įrankių sistemą.</p>	<p>Šiems žingsniams įgyvendinti reikalingas SŠ koordinatoriaus etatas, turintis įstatyminius įgaliojimus bendradarbiavimui skatinti ir duomenų apsišvietimo vykdymui (pvz. tarpinstitucinio bendradarbiavimo koordinatorius). Gali būti įsteigtas Šiaulių m. sav. lėšomis.</p>	<p>Kuo skubiau.</p>
<p>2. Viešinti SŠ svarbą, MVG procesą pateikiant kaip galimybę ir prioritetą miesto savivaldybėje</p>	<p>Suaugusiųjų švietimo savaitės metu įtraukti reprezentacinius renginius apie SŠ. Šis renginys padėtų atkreipti dėmesį ir galimai užtikrinti didesnę finansavimą SŠ sričiai. Svarbus gerųjų praktikų, sėkmės istorijų apsišvietimas.</p>	<p>Šiaulių miesto savivaldybės švietimo centras ir TAU, atsakingi už SŠ savaitę</p>	<p>Iki 2023 m. pab.</p>
<p>3. Lyderystės skatinimas mieste, atrandant kitus (be UŽT) tarpininkus tarp darbo rinkos ir tikslinės grupės atstovų (pvz. TAU, Malva, Karpatai)</p>	<p>3.1. Pasiūlyti TAU (ar kitai NVO) apsiimti lyderiaujančią poziciją SŠ veiklose, numatyti reikalingas priemones ir išspręsti įstatyminės bazės klausimus.</p> <p>3.2. TAU tapus tarpininkaujančia organizacija savivaldybėje, apibrėžti misiją ir viziją, funkcijas.</p> <p>3.3. Ne visiems tikslinės grupės gyv. Tinka pirminis kontaktas su UŽT, tai galėtų būti ir NVO siekiant neformalaus bendravimo.</p>	<p>TAU ir Šiaulių m. sav.</p>	<p>Iki 2023 m. pab.</p>
Rekomendacija: 3.2. Reikalingas nuoseklesnis duomenų kaupimas pvz. Švietimo valdymo informacinėje ar kitoje sistemoje, sudarant prieigą prie duomenų platesnei vartotojų grupei (pvz. mokymo įstaigoms, į kurias kreipiasi norintys jose mokytis gyventojai). Rezultatas: sistema pritaikoma ir kitose savivaldybėse.			
<p>0. Sukurti savivaldybės gyventojų „MVG dosjė“, apimant ikimokyklinio ugdymo ir vyresnio amžiaus asmenis.</p>	<p>Apibrėžti duomenų sisteminimo poreikį ir naudą:</p> <p>0.1. Įvardinti naudą darbdaviui</p> <p>0.2. Įvardinti naudą SŠ paslaugų teikėjui</p> <p>0.3. Įvardinti naudą besimokančiam asmeniui</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Pasitelkiamas nacionalinis lygmuo įrankiui kurti (pvz. ŠVIS) apjungiant praktikas iš savivaldybių ir kitų institucijų. • Savivaldybėje naudos ir poreikio išsiaiškinimą koordinuoja deleguota švietimo institucija. 	<p>Sistemos kurimas užtruktų ne mažiau nei 1-2 m.</p>

Į ką reikia fokusuotis siekiant įgyvendinti rekomendaciją (Ką?)	Kokiais veiksmais bus siekiama žingsnių įgyvendinimo (Kaip?)	Kas bus atsakingas už veiksmų / žingsnių įgyvendinimą (Kas?)	Iki kada sieksime įgyvendinti rekomendaciją, atskirus veiksmus (Kada?)
1. Turimų įrankių ir jose kaupiamų duomenų sąrašo identifikavimas sistemai pradėti, trūkstamų duomenų apie SŠ identifikavimas	Sudarant sąrašą naudoti šiuos duomenis: 1.1. Mokinių, gyventojų registro duomenų analizė 1.2. Užimtumo tarnybos informacija 1.4. Statistikos departamentas Savivaldybėje: 1.5. Šiaulių pramonės ir amatų rūmai (darbdavių tyrimai) 1.6. Šiaulių įdarbinimo agentūros 1.7. Personalo vadovų klubai 1.8. Darbo skelbimų portalai 1.9. Kiti formalaus švietimo šaltiniai, kursai, kvalifikacijos	<ul style="list-style-type: none"> • Sistemos kūrimui, įveiklinimui turi būti sukurta tarpinstitucinė grupė (įvairios ministerijos). • Savivaldybėje - SŠ koordinatorius. 	Pirmieji metai skirti išgryninti sistemos poreikį, koncepciją, kriterijus.
2. Pasirinkti įrankį, kurio pagrindu galima būtų kurti prisijungimo sistemą "vieno langelio" principu.	Pasitelkti pavyzdžius iš: Elektroninių valdžios vartų, Gyventojų registro, ŠVIS (Mokinių, pedagogų registrai).	Sistemos kūrimui, įveiklinimui, stebėsenai ir pokyčių pamatavimui - tarpinstitucinė grupė (įvairios ministerijos).	Pirmieji metai.
3. Teisinės bazės koregavimas sistemos veikimui	Suteikti teisinius įrankius sistemos kurėjams.	Tarpinstitucinė grupė (įvairios ministerijos).	Pirmieji metai.
4. Testavimas, pilotavimas Šiaulių m. sav. Vėliau – įgyvendinimas ir kitose savivaldybėse.	4.1. Sistemos funkcijų pristatymas sav. atstovams: renkantis darbą (darbdaviai – darbuotojai), įvertinant išsilavinimo lygį, siūlant kursus (paslaugų teikėjai), patikrinant informaciją apie asmens statusą (pvz. probacijos tarnybos duomenys). 4.2. Funkcionalumas gyventojams: asmeninių kompetencijų žemėlapis, portfolio sudarymas. Privalumai: sistemoje matomos studijų galimybės, laisvos darbo vietos, NSS galimybės. 4.3. Užtikrinta grįžtamojo ryšio funkcija, vertinama mokymų kokybė (pvz.: žvaigždutėmis). 4.4. Tikslinės grupės informacija institucijoms bei nemokamų kursų pasiūla, konsultacijos apie būdus, kaip gauti finansavimą ir kaip aplikuoti tikslinės grupės gyventojams.	Savivaldybėse - SŠ koordinatorius, kuris turėtų sąryšį su nac. tarpinstitucine grupe.	Antri metai skirti sistemai sukurti ir ištestuoti.
5. Informacijos apie galimybes naudotis SŠ sistema viešinimas	Viešinti šią sistemą dvejais būdais: 5.1. Tiesioginiai informuoti gyventojus, SŠ teikėjus 5.2. Pasitelkiant soc. tikslus ir skaitmeninę komunikaciją, partizaninį marketingą	Tarpinstitucinė grupė (įvairios ministerijos) ir SŠ koordinatorius savivaldybėje.	Antri metai skirti sistemai viešinti.

Šaltinis: tyrimo metu įgyvendintos fokus grupės ir ekspertinės tyrėjų įžvalgos.

1.3. Lazdijų rajono savivaldybė

II projekto etapo fokus grupės metu dalyviai pritarė rekomendacijų sąrašui (5 lentelė). Apibendrinant rekomendacijas, reikalinga gilinti paslaugų teikėjų kompetenciją, didinti bendruomenės paramą, sklaidą gyventojams bei užtikrinti stabilų finansavimą, nustatyti ir tenkinti tikslinių grupių poreikius. Fokus grupės diskusijos metu atkreiptas dėmesys, kad daugiausia dėmesio SŠ skirta senjorams ir pedagogams, tačiau pabrėžta, kad SŠ veiklą vykdo ir kitos institucijos, pavyzdžiui, kultūros ir sveikatos organizacijos, bet dėl sistemos fragmentiškumo visa situacija nėra matoma. Dėl šios priežasties reikia plačiau ištirti SŠ veiklą regione, nes daugelis jų nėra žinomos arba sistemiskai apibendrinamos ir pateikiamos gyventojams, taip pat ir SŠ teikėjams. Logistika buvo taip pat išskirta, kaip aktuali problema rajone. Transportas ir galimybė vykti į veiklas – problematiški, ypač naktį, tai gali riboti žmonių motyvaciją dalyvauti švietimo veiklose. Diskusijos metu daug dėmesio buvo skirta vyresniojo amžiaus suaugusiems, t.y. senjorams, tačiau svarbu pabrėžti SŠ svarbą ir jaunesniems suaugusiems, kurių reikmę gerai iliustruoja MVG dokumentai. Nors TAU programa yra naudinga, ji neturėtų apsiriboti tik senjorais.

Esminėmis rekomendacijų įgyvendinimo sąlygomis dalyviai pabrėžia SŠ koordinatoriaus etatą, kuriam esant būtų sprendžiami ir kiti rekomendacijose apžvelgti iššūkiai. Dar kartą akcentuota turima patirtis, susijusi su jaunimo koordinatoriaus įsteigimu savivaldybėje. Klausimai susiję su jaunimo politika sukonzentruoti vienoje vietoje ir sprendžiami rajono lygmeniu. Tyrėjų nuomone, kita esminė sąlyga - tęstinis projekto metu suburtos darbo grupės bendradarbiavimas, numatant bendras iniciatyvas ir projektus, nukreiptus į tikslines grupes bei į darbo grupę įtraukiant daugiau suinteresuotų įstaigų ir organizacijų.

Fokus grupės dalyviai pritarė, kad prioritetinės rekomendacijos (6 lentelė) turėtų būti susijusios su finansavimo ilgalaikiškumo užtikrinimu (2.1) ir nuodugniu tikslinių grupių poreikių tyrimu (3.1). Pirmą prioritetinę rekomendaciją svarbu siekti didinti finansuojamos veiklos kokybę vengiant besidubliuojančių programų. Būtina nustatyti programų grupių prioritetus ir finansavimą, orientuojantis į programų įvairovę, kokybę ir gyventojų grupes. Antra prioritetinė rekomendacija siekiama geriau suprasti tikslines grupes, organizacijų, dirbančių su tikslinėmis grupėmis, veiklą bei jau teikiamų mokymų ir paslaugų poveikį. Rekomenduojama analizuoti kitų sav. gerąją patirtį, koordinuoti susijusių institucijų pastangas ir paskirti SŠ koordinatorių, kuris inicijuotų ir prižiūrėtų šį procesą. Koordinatorius turėtų bendradarbiauti su tiksline grupe, socialiniais darbuotojais ir kitomis organizacijomis, o iniciatyva turėtų turėti aiškius tikslus ir būti finansuojama iš specialaus biudžeto arba projektinio finansavimo.

5 lentelė. Lazdijų r. sav. rekomendacijos pagal 5 sėkmės veiksnius

Rekomendacija ir jos šaltinis (S – savivaldybės atstovų / T – tyrėjų pateiktos rekomendacijos)	
1 sėkmės veiksnys: suformuoti įprotį mokytis	
1.1. Gilinti SŠ teikėjų kompetencijas, kaip šių grupių gyventojus sudominti ir pakviesti į mokymosi veiklas. Tarp tikslinių grupių gyventojų vyrauja tiek fiziniai (susisiekimo), tiek asmens lygio (mokyti per vėlu, negalia) mokymosi barjerai, reikalinga gilinti švietėjų kompetencijas siekiant šiuos barjerus įveikti.	S
1.2. Reikalinga į veiklas su tikslinėmis grupėmis įtraukti rajono visuomenę, siekiant jos palaikymo, ugdant gyventojų toleranciją ir požiūrį į tikslinės grupės gyventojus. Pvz. gyventojai turintys negalią nedalyvauja SŠ veiklose dėl baimės, kad kiti sužinos apie išoriškai nematomą neįgalumą.	S
1.3. Veiklose tikslinei grupei daugiau dėmesio skirti įgytų žinių ir kompetencijų įgalinimui ir praktiniam panaudojimui, tą akcentuoti dalinantis sėkmės istorijomis ir gerosiomis praktikomis apie užimtumą, mokymąsi.	S
1.4. Savivaldybėje reikalinga informacinė sistema, kurioje būtų skelbiama mokymosi informacija, suformuota pagal kiekvienos tikslinės grupės poreikius (informacijos turinys, pateikimo forma). Tokia informacija galėtų būti pateikiama savivaldybės puslapyje arba kitų kuriamų platformų (pvz. IMP) pagrindu.	S
1.5. Didinti sklaidą apie mokymosi galimybes tarp kaimiškų bendruomenių. Šiuo metu dalis gyventojų nežino apie SŠ koordinatoriaus egzistavimą ir vykdomas veiklas. Viena iš priemonių - savivaldybės, Užimtumo tarnybos puslapiuose įsteigti rubriką „siūlomi mokymai“ (analogiškai rubrikoms „siūlomas darbas“).	S
1.6. Viešinti teigiamus pavyzdžius, sėkmės istorijas apie tikslinių grupių mokymąsi ir užimtumą.	S
2 sėkmės veiksnys: įgyvendinti finansines ir nefinansines valstybės ir darbdavių paskatas mokymuisi	
2.1. Užtikrinti NSS programų finansavimo pastovumą bei mažinti programų dubliavimą, fragmentiškumą užtikrinant jų tęstinumą.	S
2.2. Svarstyti skirti papildomas finansavimo priemones, paskatas jaunoms šeimoms, kurių nariai nori įgyti profesiją, tačiau neturi galimybės susimokėti už mokslą. Dalis veiklų savivaldybėje vykdomos nemokamai (pvz. bibliotekos, muziejaus veiklos), tačiau trūksta paskatų individualiam mokymuisi.	S
2.3. Užtikrinti, kad įgyvendinant individualias mokymosi paskyras rajono gyventojams (vėlesniame įgyvendinimo etape - tikslinei grupei) būtų teikiama pagal - kompiuterių, interneto prieiga, kuri reikalinga šia priemone pasinaudoti.	S
2.4. Ieškoti ir užtikrinti papildomas finansavimo priemones gyventojams, siekiant įveikti logistinius sunkumus ir suteikti praktinę pagalbą žmonėms, norintiems dalyvauti mokymuose (pvz. pavežėjimo paslaugos).	T
2.5. Svarstyti galimybes didinti bendradarbiavimą su darbdaviais. Identifikuotas poreikis remti vietinio verslo darbuotojų ugdymą, pvz. dalinis mokymų finansavimas jauniems specialistams. Pastebėta, kad sav. nėra daug aktyvių, stiprių darbdavių, identifikuotas poreikis didesnei valstybės pagalbai, verslo stiprinimui.	S
3 sėkmės veiksnys: suteikti besimokantiems ir darbdaviams aktualias mokymosi paslaugas	
3.1. Surinkti ir įvertinti tikslinių grupių poreikį, svarbu pabrėžti SŠ svarbą ir jaunesniems suaugusiesiems, burti įstaigas ir organizacijas, kurios dirba su tikslinėmis grupėmis, siekiant jas pažinti.	S
3.2. Kurti sąlygas gyventojams išbandyti mokymų metu įgytas kompetencijas ir žinias taip skatinant identifikuotų poreikių ir įgytų žinių įgalinimą. Pastebima, kad gyventojai, dalyvaujantis SŠ veiklose, ne visuomet turi galimybių praktikoje taikyti įgytas žinias, dėl to mažėja motyvacija įsitraukti į tolesnes veiklas.	S
4 sėkmės veiksnys: užtikrinti aukštą suaugusiųjų švietimo paslaugų kokybę	
4.1. Bendradarbiauti su andragogikos kvalifikaciją teikiančiomis aukštosiomis mokyklomis, didinti andragogikos kompetencijas ir žinias, kurių reikia dirbant su tikslinėmis grupėmis (pvz. kaip mažinti asmens požiūrio, sisteminius mokymosi barjerus, ugdyti bendrąsias kompetencijas, įvertinti individualų mokymosi poreikį)	T
5 sėkmės veiksnys: koordinuoti MVG politiką	
5.1. Atnaujinti NSS ir TM veiksmų planą, didesnę dėmesį skiriant programoms, kurios būtų skirtos kitoms nei meninė raiška programoms, ypač nukreiptos į tikslinės gyventojų grupes.	T
5.2. Įsteigti SŠ koordinatoriaus etatą (analogiškai savivaldybėse veikiančioms jaunimo reikalų koordinatoriams).	S
5.3. Organizuoti periodinius visų bendradarbiaujančių įstaigų ir organizacijų susitikimus, SŠ vizijai, gyventojų mokymosi poreikiams aptarti ir bendroms veikloms įgyvendinti.	S

Šaltinis: tyrimo metu įgyvendintų interviu, apklausos, fokus grupių, renginių rezultatai ir ekspertinės tyrėjų išvalgos

6 lentelė. Prioritetinių Lazdijų r. sav. rekomendacijų įgyvendinimo veiksmų planas

Į ką reikia fokusuotis siekiant įgyvendinti rekomendaciją (Ka?)	Kokiais veiksmais bus siekiama žingsnių įgyvendinimo (Kaip?)	Kas bus atsakingas už veiksmų / žingsnių įgyvendinimą (Kas?)	Iki kada sieksime įgyvendinti rekomendaciją, atskirus veiksmus (Kada?)
Rekomendacija: 2.1. Reikalinga užtikrinti NSS programų finansavimo pastovumą bei mažinti programų dubliavimą, fragmentiškumą užtikrinant jų tęstinumą.			
<p>1. Išsiskirti prioritetas SŠ finansavimo kryptis ir prioritetas gyventojų grupes.</p>	<p>1.1. Norint išvengti programų dubliavimosi, SŠ teikėjai turi siūlyti naujas programas, kurios nesutaptų su jau vykdomomis veiklomis, kurioms skiriamas įstaigos biudžetinis finansavimas. Pvz. šiuo metu molio edukacijos vykdo tiek biblioteka, tiek kultūros centras.</p> <p>1.2. Komisija, vertinanti sav. biudžeto finansavimo konkursui pateiktas paraiškas, turėtų atkreipti dėmesį į finansuojamų programų įvairovę.</p> <p>1.3. Programų kokybė turėtų būti užtikrinta per SŠ teikėjų akreditaciją ir įvardintus kriterijus finansavimo apraše. Paraiškos aprašyme turi būti aiškūs reikalavimai lektorių kvalifikacijai, mokymo tikslui. Projektų vykdymo laikotarpiu veikla turi būti vertinama ne tik kiekybiniais, bet ir kokybiniais kriterijais.</p> <p>1.4. Išskirti paslaugų gavėjų amžiaus grupes, pvz. 18-30 m. Šiuo metu siūlomos programos daugiausia vidutinio ar vyresnio amžiaus žmonėms.</p> <p>1.5. Sukurti kalendorių savivaldybės puslapyje, jungiantį programas, vykdomas VSB, Švietimo centro ir kitų įstaigų. Įvardinti kurie mokymai yra akredituoti, kurie yra dalis NSS. Pridėti reklaminį skydelį savivaldybės puslapyje, kuris nukreiptų į SŠ veiklas.</p>	<p>Už programų kokybę – Lazdijų r. sav. ir SŠ teikėjai</p> <p>Už sistemos - kalendoriaus sukūrimą - SŠ koordinatorius (ateityje). Savivaldybės administracija galėtų administruoti sistemą, o teikėjai patys įkeltų vykdomų programų aprašymą.</p>	<p>Konkursas skelbiamas kiekvienų metų pavasarį.</p> <p>Kalendorių galima sukurti per 6 mėn.</p>
<p>2. Didinti finansavimą SŠ veikloms ieškant projektinio finansavimo galimybių</p>	<p>Siekiant pastovumo, ieškoti projektinių galimybių veiklų finansavimui, patikrinti jau sėkmingai pasibaigusius projektus, galimybes juos tęsti. Savivaldybėje svarstyti didinti biudžetą NSS konkursui.</p>	<p>Savivaldybė (už konkurso finansavimo didinimą), įstaigos (už projektinių galimybių paiešką)</p>	<p>Konkurso biudžetas turėtų būti padidintas iki 2024 m. kovo mėn.</p>
<p>3. Orientuotis į programas vykdomas kaimiškosios vietovėse</p>	<p>Mažinti fizinius barjerus atvykti į miestą, teikti ir organizuoti transportą SŠ veikloms mieste, taip pat – kaimiškose vietovėse, pvz. bibliotekos vykdytas mobilių veiklų projektas</p>	<p>Savivaldybė (už transporto organizavimą)</p>	<p>Atvežimas turėtų būti užtikrintas iki prasidedant programoms.</p>
Rekomendacija: 3.1. Surinkti ir įvertinti tikslinių grupių poreikį, burti įstaigas ir organizacijas, kurios dirba su tikslinėmis grupėmis, siekiant jas pažinti.			

Į ką reikia fokusuotis siekiant įgyvendinti rekomendaciją (Ka?)	Kokiais veiksmais bus siekiama žingsnių įgyvendinimo (Kaip?)	Kas bus atsakingas už veiksmų / žingsnių įgyvendinimą (Kas?)	Iki kada sieksime įgyvendinti rekomendaciją, atskirus veiksmus (Kada?)
1. Tikslinių gyventojų grupių sąrašo parengimas	1.1. Pateikti įstaigoms, organizacijoms užklausa dėl jų įgyvendinamų veiklų tikslinėms grupėms. 1.2. Įvardinti gyventojų grupes, kurios lieka užribyje ir nepatenka į jokias organizacijų veiklas 1.3. Išsiaiškinti kurioms tikslinėms grupėms dėmesys yra skiriamas, o kurioms – ne. Taip pat išsiaiškinti, kokios veiklos vykdomos pasibaigus mokymams.	Lazdijų r. sav. Jei grindžiama projektine veikla, įtraukti kitas įmones ar organizacijas, kurios rengia apklausas arba gali išgryninti poreikį (psichologai, įmonės).	Pradžia - SŠ koordinatoriaus atsiradimas arba projektinė, tam skirta veikla (pvz. Švietimo centre)
2. Vykdytų veiklų, mokymų tikslinėms grupėms rezultatų - poveikio tyrimas	2.1. Vykdyti gyventojų apklausą, kurie dalyvavo ankstesnėse jiems skirtose veiklose, pvz. 3-5m. laikotarpiu. Pagrindinis fokusas - ilgai nedirbantys asmenys, atkreipti dėmesį į jų socializacijos galimybes, vertinti pokytį gyvenime, stiprinant jų gerbūvį. 2.2. Įtraukti seniūnus ir socialinius darbuotojus į gyventojų užimtumo, mokymosi progreso vertinimą	Projekto koordinatoriumi, kartu su įstaigomis, apibrėžia tikslinę grupę, įrankius poreikio surinkimui. Visos organizacijos ištraukia teikiant informaciją, duomenis.	Sukūrus projektą – iniciatyvą, kaip paskatą įstaigoms ir organizacijoms įsitraukti į šią veiklą ir keistis duomenimis, informacija
3. Poreikio tikslinėms grupėms išgryninimas	3.1. Rinkti gerosios praktikos pavyzdžius iš kitų savivaldybių siekiant išgryninti veiklų gyventojams poreikį (pvz. ko savivaldybė nepasiūlė, kas veikė kitur). Ypač atsižvelgti į gerąsias praktikas dirbant su nemotyvuotais žmonėmis. 3.2. Apsikeisti gerąja patirtimi tarp organizacijų, rengti susitikimus	Seniūnai, socialiniai darbuotojai	Per I ketv. užmegzti ryšius su įstaigomis ir organizacijomis, per II ketv. – apklausa ir esamos situacijos analizė.
4. Bendradarbiavimas ir tinklaveika tarp organizacijų, dirbančių su tikslinėmis grupėmis. Skatinti organizacijas imtis iniciatyvos, stiprinti lyderystės sampratą.	4.1. Suprasti kaip organizuoti ir burti šias organizacijas. Reikia įvertinti pajėgumus ir galimybes darbui su tikslinėmis grupėmis, suburti institucijas, aptarti planą. 4.2. Įvertinti įstaigų ir organizacijų galimybes dalyvauti veiklose tikslinėms grupėms 4.3. Organizuoti tikslinių grupių gyventojams veiklas, pvz. edukacijas muziejuje.	SŠ koordinatoriumi – sav. atstovas (ar patikėtos įstaigos), inicijuoja veiklą, apibendrina medžiagą. Tinklo kūrime dalyvauja kaip tarpininkas, kuris renka duomenis, teikia rekomendacijas.	-
5. Siekti kryptingai apmokyti darbuotojus, paruošti žingeidžius, mokytis norinčius asmenis.	5.1. Stiprinti bendradarbiavimą su darbdaviais, tačiau tam trūksta patirties ir priemonių. Savivaldybėje dirba tarpinstitucinio bendradarbiavimo specialistas, tačiau pagrindinės jo funkcijos – darbas su vaikais iki 18 m. ir vyresniais, kurie turi spec. poreikių, SŠ sritis į atsakomybes - neįeina. 5.2. Darbdaviai ir verslas galėtų įsitraukti formuojant tikslinę žinutę, kad įtraukiant daugiau suaugusiųjų į SŠ veiklas, būtų galima ugdyti motyvuotus darbuotojus ir padengti trūkumą rinkoje. Patiems gyventojams tai galėtų būti kaip paskata ieškoti savęs profesinėje karjeroje, pakeisti kvalifikaciją. Tokių galimybių yra daug, ypač nuotolinio mokymo dėka.	SŠ koordinatoriumi, konsultuojantis su savivaldybės tarpinstitucinio bendradarbiavimo specialistas	Bendra projekto apimtis - 2 metai. Pirmų metų eigoje gryninama antrų metų strategija.

Šaltinis: II etapo fokus grupės ir ekspertinės tyrėjų išvalgos

1.4. Alytaus miesto savivaldybė

II projekto etapo metu vykusios fokus grupės dalyviai pritarė pateiktam rekomendacijų sąrašui (7 lentelė). Apibendrinant, akcentuotinas poreikis savivaldybėje organizuoti kompleksinius, į tikslines gyventojų grupes nukreiptus projektus, kurių metu suaugusiems būtų kompleksiskai teikiamos ne tik mokymo, bet ir paslaugos, reikalingos siekiant mažinti priežastis, dėl kurių gyventojai nedalyvauja švietimo ar darbo rinkoje. Atsižvelgiant į sėkmingai vykdomą SŠ veiklų koordinavimą, rekomenduotina stiprinti SŠ sistemą ieškant alternatyvių finansavimo (pvz. stiprinant bendradarbiavimą su darbdaviais), kuriant kokybės užtikrinimo, stebėsenos ir vertinimo priemones. Papildomai II fokus grupės metu dalyvių akcentuoti aspektai:

- jaučiamas palaikymas iš savivaldybės, bendradarbiaujama pvz., organizuojant SŠ savaitės renginius, tačiau norima, kad pati savivaldybė inicijuotų daugiau SŠ projektų;
- SŠ įstaigos ir organizacijos aktyviai rengia tarptautinius projektus, iš dalies dėl savivaldybės finansavimo stokos ir palaikymo iš politinio lygmens trūkumo;
- pabrėžta būtinybė atnaujinti savivaldybės puslapį, pateikiant gyventojams aktualią, į tikslinę auditoriją orientuotą ir lengvai pasiekiamą SŠ informaciją. Akcentuota, kad toks prašymas savivaldybei jau buvo teiktas prieš keletą metų;
- planuojamas Alytaus verslo konsultacinio centro projektas „Digital Educational Platform for Soft Skills & Culture of Labor Market (DEPS-Skills)“ su Lenkijos, Airijos ir Norvegijos partneriais, skirtas skaitmeninių technologijų naudojimo SŠ darbuotojų minkštųjų įgūdžių mokymui tobulinti. VšĮ „Prirašytos rankos“³ planuoja vykdyti kalinių bendrųjų kompetencijų ugdymo projektą.

2 pav. Geroji praktika – „AdUp“ projekto patirtis

Alytaus profesinio rengimo centras ataskaitos rengimo metu įgyvendina projektą „Upskilling Adult Educators (AdUp)“⁴ kartu su partneriais iš Italijos, Vokietijos, Graikijos ir Austrijos. Projekto metu rengiama išsami SŠ veiklos didaktikos srityje vertinimo sistema, siekiama gerinti švietimo mokymo kokybę kuriant ir įgyvendinant priemones, reikalingas SŠ didaktikos kompetencijų vertinimui pagerinti. Sukurtas *Diagnostikos įrankis* leidžia suaugusiųjų švietėjams nustatyti savo turimas žinias, įgūdžius ir kompetencijas didaktikos srityje bei paskatinti juos įvertinti ir toliau tobulinti savo veiklą. Diagnostinėje priemonėje kiekviena kompetencija turi savo apibrėžimą ir keletą „Aš galiu“ teiginių. Kiekvienam teiginiui, atitinkančiam specifinius kompetencijos gebėjimus, pateikiama įgūdžių lygio nuo naujoko iki eksperto vertinimo skalė. Vertinamos kompetencijas apima: efektyvų bendravimą ir sąveiką, savirefleksiją ir valdymą, mokymo veiklų planavimą, mokymo veiklų vykdymą, įvairovės valdymą, skaitmeninį raštingumą. Diagnostinis įrankis ir kita projekto informacija: <https://adup.aprc.lt/lt/adup-diagnostic-tool/>

Šaltinis: Visionary Analytics pagal projektą informaciją <https://adup.aprc.lt>

³ Daugiau informacijos apie organizacijos veiklas: <https://prirasytosrankos.lt/>

⁴ Projekto puslapis: <https://adup.aprc.lt/>, projekto numeris „2020-1-IT02-KA204-079557“

Fokus grupės dalyviai pritarė dviems tyrėjų išskirtoms prioritetinėms rekomendacijoms, kurioms dalyviai parengė veiksmų įgyvendinimo planus (8 lentelė). Abiejų rekomendacijų atveju akcentuotas poreikis sudaryti ir atnaujinti SŠ teikėjų ir paslaugų sąrašą. Tyrėjų nuomone, sėkmingam rekomendacijų įgyvendinimui svarbu pasirinkti tikslinę gyventojų grupę, užtikrinant informacijos sklaidą. Taip pat reikalingas dėmesys į asmenį nukreiptoms paslaugoms įgyvendinti, atsižvelgiant į individualius gyventojų poreikius. Esminė rekomendacijų įgyvendinimo sąlyga – SŠ koordinatoriaus savivaldybėje etato steigimas, šis darbuotojas stiprintų ryšius su savivaldybe, palaikytų nuolatinį įstaigų ir organizacijų bendradarbiavimą. Tam įgyvendinti prielaidos yra, tačiau reikėtų sustiprinti resursus bei skatinti politinės valdžios lyderystę, sąryšius su nacionaliniu lygmeniu.

7 lentelė. Alytaus m. sav. rekomendacijos pagal 5 sėkmės veiksmus

Rekomendacija ir jos šaltinis (S – savivaldybės atstovų / T – tyrėjų pateiktos rekomendacijos)	
1 sėkmės veiksnys: suformuoti įprotį mokytis	
1.1. Organizuoti į konkrečias tikslines grupes nukreiptus kompleksinius projektus, užtikrinant nedalyvavimo darbo rinkoje ir švietime priežasčių mažinimą, pvz. psichologo, verslumo skatinimo, karjeros konsultavimo paslaugas (Alytaus r. sav. pavyzdys). Alytaus m. sav. pavežėjimo paslaugos nėra itin aktualios, tad svarbu įvertinti kitų gretutinių paslaugų poreikį.	S
1.2. Identifikuoti ir su tikslinės grupės gyventojais dalintis geraisiais MVG metu ir įgytų žinių, gebėjimų pritaikymo pavyzdžiais, kurių metu taikytos kompleksinės užimtumo, švietimo, sveikatos priemonės.	S
1.3. Toliau vystyti Alytaus karjeros centrą „Karjeras“, steigiant karjeros konsultavimo paslaugas suaugusiems.	S
1.4. Atnaujinti savivaldybės puslapyje apie SŠ skelbiamą informaciją ⁵ . Informacija apie MVG galimybes suaugusiems yra ribota, pateikiama teisinė, mažai gyventojams aktuali informacija apie vykdomas veiklas. Integruoti informaciją apie teikiamas paslaugas, pvz. tikslinės grupės karjeros konsultavimą kaip sudėtinę paslaugų dalį prieš mokymus.	T
1.5. Svarstyti dėl informacinės sistemos - platformos, kurios pagrindu vyktų gyventojų informavimas apie mokymosi naudą, SŠ programas ir teikėjus, gerųjų praktikų, sėkmės istorijų sklaidą (galimai IMP pagrindu).	S
1.6. Steigti specialiąsias erdves gyventojams (angl. <i>hub</i>), t.y. klubus, kavines bendravimui, patirties apsisveikimui pagal, pvz. profesiją (gydytojai, verslininkai), išnaudojant savivaldybės įstaigų turimas patalpas.	S
2 sėkmės veiksnys: įgyvendinti finansines ir nefinansines valstybės ir darbdavių paskatas mokymuisi	
2.1. Formuoti kompleksinį požiūrį ir SŠ finansavimo sistemą, integruojant SŠ veiklą savivaldybėse su planuojama IMP, taip sprendžiant tiek savivaldybės lygmens finansavimo problemas, pritraukiant finansavimą iš darbdavių, teikiant kompleksines paslaugas.	T
2.2. Skatinti darbdavius organizuoti suaugusiems gyventojams (ne tik jaunimui) mentorystės paslaugas, siekiant perduoti praktinę patirtį, ugdyti verslumo įgūdžius, padėti siekti profesinių tikslų ir asmeninio tobulėjimo.	S
3 sėkmės veiksnys: suteikti besimokantiems ir darbdaviams aktualias mokymosi paslaugas	
3.1. Ieškoti alternatyvių paslaugų ir lėšų šaltinių (pvz. glaudžiau bendradarbiaujant su darbdaviais), siekiant kompleksiskai spręsti tikslinės grupės užimtumą ir švietimą.	T
3.2. Gilinti pedagogų ir švietimo bendruomenės gebėjimus siekiant įgalinti mokytis tikslinės grupės gyventojus, suteikti jiems aktualias paslaugas. Organizuoti švietėjų kompetencijų įšivertinimą, kurio pagrindu išgryninamos pagrindinės stiprintinos sritys.	S
3.3. Užtikrinti, kad UŽT priemonėse siekiant gauti paramą įgytų žinių taikymui, nebūtų amžiaus ribos.	S
4 sėkmės veiksnys: užtikrinti aukštą suaugusiųjų švietimo paslaugų kokybę	
4.1. Kurti SŠ teikėjų, programų, švietėjų kokybės vertinimo praktiką, naudojantis nac. konsultacijomis.	S
4.2. Organizuoti mokymus švietėjų bendruomenei skleidžiant gerąją kokybės užtikrinimo praktiką, dalyvauti nac. lygmens veiklose.	T
5 sėkmės veiksnys: koordinuoti MVG politiką	
5.1. Įsteigti suaugusiųjų švietimo koordinatoriaus etatą (analogiškai savivaldybėse veikiantiems jaunimo reikalų koordinatoriams);	S
5.2. Išgryninti, kurios platformos pagrindu toliau vystyti SŠ koordinavimą (projekto tikslais suburtos darbo grupės ar Strateginės veiklos grupės), nedubliuojant koordinavimo veiklą ir koncentruojant turimus resursus.	T

Šaltinis: tyrimo metu įgyvendintų interviu, apklausos, fokus grupių, renginių rezultatai ir ekspertinės tyrėjų įžvalgos.

⁵Alytaus miesto savivaldybės puslapis, mokymai ir neformalus švietimas suaugusiems. Prieiga internetu: <https://alytus.lt/lt/mokymai-ir-neformalus-svietimas-suaugusiems> [žiūrėta 2023-01-15]

8 lentelė. Prioritetinių Alytaus m. sav. rekomendacijų įgyvendinimo veiksmų planas

Į ką reikia fokusuotis siekiant įgyvendinti rekomendaciją (Ka?)	Kokiais veiksmais bus siekiama žingsnių įgyvendinimo (Kaip?)	Kas bus atsakingas už veiksmų / žingsnių įgyvendinimą (Kas?)	Iki kada sieksime įgyvendinti rekomendaciją, atskirus veiksmus (Kada?)
Rekomendacija: 1.1. Organizuoti į konkrečias tikslines grupes nukreiptus kompleksinius projektus, užtikrinant nedalyvavimo darbo rinkoje ir švietime priežasčių mažinimą, pvz. psichologo, verslumo skatinimo, karjeros konsultavimo paslaugas (pateiktas Alytaus r. sav. programos darbo neturintiesiems pavyzdys)			
1. Parengti tikslinės gyventojų grupės sąrašus	Interaktyvaus, pastoviai atnaujinamo Google dokumento ar panašaus įrankio sukūrimas ir palaikymas, kuriame SŠ teikėjai, su koordinatoriaus pagalba, atnaujina teikiamų paslaugų ir pasiekiamų gyventojų grupių informaciją.	Alytaus m. sav. Švietimo ir sporto skyrius, SŠ koordinatorius, seniūnijos	<ul style="list-style-type: none"> Bendras rekomendacijos įgyvendinimo terminas – 2024 m. Žingsnis Nr. 1 - kuo skubiau
2. Organizuoti atvejo vadyba grįstus projektus	Sistemiškai aiškintis atskirų tikslinės gyventojų grupės mokymosi ir gretutinių paslaugų poreikius taip formuojant ilgalaikes reikalingų paslaugų tendencijas.	Pavyzdžiui, visi SŠ platformos dalyviai pradeda dirbti su 1-3 tikslinės grupės asmenimis	Kuo skubiau
3. Organizuoti susitikimus su gretutines paslaugas gyventojams teikiančiomis įstaigomis siekiant bendradarbiauti pritraukiant tikslinės grupės atstovus	3.1. Susitikti su organizacijomis dėl bendrų veiklos krypčių (pvz. Alytaus karjeras, biblioteka). 3.2. Susitikti su savivaldybėje veikiančiais aktyvių darbdavių atstovais (pvz. organizuoti susitikimo su soc. partneriais dieną).	Pavyzdžiui, Alytaus kolegija	Kai vyksta susitikimai su socialiniais partneriais
4. Organizuoti verslumo skatinimo projektus (kaip galimų vertikalių priemonių pvz.)	4.1. Įgyvendinti projektus, panašius į <i>Junior Achievement</i> ⁶ iniciatyvas (pvz. kuriant mokomąsias bendroves) siekiant skatinti gyventojų verslumą. 4.2. Sudaryti sąlygas Kauno taikomosios dailės mokyklos Alytaus filialo krautuvėlėje parduoti daiktus skatinant gyventojų verslumą.	Pavyzdžiui, Kauno taikomosios dailės mokyklos Alytaus filialas	Atvirų durų dienų metu (2023 m. kovo mėn.)
5. Organizuoti muzikos terapijos programas labdaros tikslais (kaip galimų vertikalių priemonių pvz.)	Važiuoti į gyvenamąsias savivaldybės vietas, į kurias ateitų, kuriose bus daugiausia tikslinės grupės atstovų, jose organizuoti muzikos terapijos programas.	Alytaus muzikos mokykla	Nuolat
6. Sukurti informacinės švieslentės principu veikiančią interaktyvią skelbimų lentą	6.1. Pastatyti patrauklioje sav. vietoje švieslentę su išsamia einamojo mėnesio SŠ informacija apie vykstančius kursus, programas, renginius. 6.2. Organizuoti partizaninę reklamą (pvz., sviestinis popierius maisto produktams, pateikiantis detales, kur kreiptis dėl mokymų su žinute, kad mokymasis yra būtinas kaip maistas).	<ul style="list-style-type: none"> Alytaus m. sav. Švietimo ir sporto skyrius (reklamos turiniui sukurti) Alytaus m. sav. Komunikacijos skyrius (techniniam įgyvendinimui, formai) 	2023m.
7. Tęsti kompiuterinio raštingumo projektų tikslinėms gyventojų grupėms organizavimą	Siekiant padėti gyventojams prieiti prie virtualių SŠ paslaugų (pvz. naudotis būsima IMP priemone) reikalingas sistemingas darbas didinant gyventojų kompiuterinį raštingumą.	Alytaus kolegija, biblioteka	Kuo skubiau

⁶ Lietuvos Junior Achievement (LJA) – nevyriausybinė organizacija, įgyvendinanti progresinio ekonominio švietimo, verslumo ugdymo, finansinio raštingumo ir ugdymo karjerai programas. Daugiau informacijos: <https://lja.lt/>

Į ką reikia fokusuotis siekiant įgyvendinti rekomendaciją (Ką?)	Kokiais veiksmais bus siekiama žingsnių įgyvendinimo (Kaip?)	Kas bus atsakingas už veiksmų / žingsnių įgyvendinimą (Kas?)	Iki kada sieksime įgyvendinti rekomendaciją, atskirus veiksmus (Kada?)
Rekomendacija: 3.1. Ieškoti alternatyvių paslaugų ir lėšų šaltinių (pvz. glaudžiau bendradarbiaujant su darbdaviais), siekiant kompleksiskai spręsti tikslinės grupės užimtumą ir švietimą.			
1. Įvertinti Alytaus m. sav. teikiamų SŠ paslaugų identitetą	1.1. Sudaryti teikiamų SŠ paslaugų sąrašą, įvardinant SŠ teikėją, paslaugos pobūdį, tikslinę grupę, programas. 1.2. Atnaujinti 2020 m. sudarytą SŠ programų rodyklę ⁷ , sukurti galimybę teikėjams nuolat ją atnaujinti (pvz. Google drive dokumente).	Alytaus m. sav. atstovai	2023 m. II ketvirtis.
2. Apibrėžti tikslinę gyventojų grupę (besimokančiuosius) ir sudaryti jų sąrašą	Sudaryti tikslinių grupių sąrašą pasitelkiant pagalbą iš, pavyzdžiui: sav. soc. skyriaus, UŽT, seniūnijų bendruomenių, klubų, probacijos tarnybos, kalėjimo, lietuviybės centro, suaugusiųjų klasių.	Alytaus m. sav. atstovai	2023 m. III ketvirtis (po to atnaujinti pastoviai)
3. Mokymo(si) poreikių ir alternatyvių paslaugų tikslinei gyventojų grupei poreikio nustatymas	Išgryninti iš įstaigų ir tarnybų surinktą informaciją apie gyventojų poreikį: 3.1. Išgryninti savivaldybės darbo rinkos poreikį profesinių įgūdžių mokymui. 3.2. Įvertinti tikslinės grupės gyventojų poreikį bendrosiomis kompetencijomis. 3.3. Išgryninti alternatyvių, gretutinių paslaugų poreikį.	<ul style="list-style-type: none"> • Informacijos iš kitų įstaigų rinkimą koordinuoja Alytaus m. sav. atstovai. • Poreikio išgryninimas gali būti deleguotas, pvz. Alytaus Likiškėlių progimnazijai, Verslo konsultaciniam centrui) 	2023 pab.
4. Įvertinti paslaugoms teikti reikalingus finansinius, žmogiškuosius resursus	Identifikuoti darbdavių, UŽT, savivaldybių galimybes ir resursus mokymosi ir gretutinėms paslaugoms teikti. Įvertinti jau esamas finansavimo programas, kuriomis galima pasinaudoti paslaugų įgyvendinimui, viešinimui.	UŽT ir Alytaus m. sav. atstovai	2023 I ketv.
5. Informuoti identifikuotų tikslinių grupių gyventojus apie galimas teikiamas mokymosi ir gretutines paslaugas	5.1. Vykdyti tiesioginį klientų informavimą (pvz.: per seniūnijas, klubus, UŽT, soc. skyrius, paslaugų teikėjus, probacijos tarnybą, kalėjimą). 5.2. Organizuoti tikslinius vizitus pas darbdavius. 5.3. Pasitelkti soc. tikslus ir skaitmeninę komunikaciją, partizaninį marketingą viešinant informaciją apie galimybes.	Alytaus m. sav. atstovai	2024 m. II-III ketv. (pastoviai)
6. Užtikrinti paslaugų teikimo tęstinumą, koordinavimą ir finansavimą bei sukurti nuolatinę motyvacinių paskatų gyventojams mokytis sistemą.	-	-	-

Šaltinis: tyrimo metu įgyvendintos II fokus grupės ir ekspertinės tyrėjų išvalgos.

⁷ https://alytus.lt/uploads/documents/files/LT/svietimas/NV%C5%A0%20mokymo%20programos%20Alytaus%20m_%20sav_%20Nr_%202%5B41573%5D.doc

1.5. Visagino miesto savivaldybė

II projekto etapo metu vykusios fokus grupės dalyviai pritarė I etapo metu sudarytam preliminariam rekomendacijų sąrašui. Rekomendacijos buvo patikslintos pagal dalyvių įžvalgas ir papildytos naujomis ekspertų įžvalgomis (1.3, 2.3, 3.2) (9 lentelė). Apibendrinant, Visagino m. sav. svarbu tęsti projekto metu suburtos darbo grupės veiklas SŠ koordinavimui, formuojant ateities bendradarbiavimo kryptis ir tarpinstitucines veiklas. Tyrėjų nuomone, viena iš šios grupės krypčių turėtų būti veiklų kitoms gyventojų grupėms nei senjorai ir pedagogai, išgryninimas. Tam pirmiausia siektina glaudžiau bendradarbiauti siekiant suprasti, kokias gyventojų grupes pasiekia savivaldybėje veikiančios įstaigos ir organizacijos. Akcentuotinas poreikis užmegzti bendradarbiavimą su darbdaviais ir stiprinti NVO bei kitų neįsitraukusių organizacijų veiklas įtraukiant juos, pirmiausia, į savivaldybės biudžeto finansavimo konkursą NSŠ ir TM veikloms. Svarbu visapusiškai siekti SŠ sistemos vystymo, stiprinant informacijos sklaidos, kokybės užtikrinimo veiklas. Papildomai II fokus grupės metu dalyvių akcentuoti aspektai:

- Organizuojant pvz. TAU veiklas, organizacijos neturi galimybių sumokėti už patalpų nuomą. Savivaldybėje yra patalpų, kurias būtų galima naudoti, kadangi pagal pagrindinę paskirtį jos yra užimtos tik dalį dienos, tačiau dėl teisinio reglamentavimo nėra numatomos išimties norint neatlygintinai patikėti patalpas NVO ar kitų organizacijų veikloms.
- Savivaldybėje dalis gyventojų nemoka arba prastai moka valstybinę kalbą. Dalis gyventojų, sudalyvavę švietimo ar užimtumo didinimo veiklose lietuvių kalba, realios naudos negauna, nes veiklose aktyviai nedalyvauja. Pastebėta, kad dalis lektorių nemoka rusų kalbos, tad negali teikti mokymų Visagino m. sav. bendruomenei.

Tyrėjų nuomone, esminės rekomendacijų įgyvendinimo sąlygos – glaudaus bendradarbiavimo tarp su SŠ įstaigų ir organizacijų palaikymas, bendrų tikslų siekis tikslinių gyventojų grupių atžvilgiu. Fokus grupės metu išreikštas klausimas, ar vertinga dirbti su nemotyvuotomis gyventojų grupėmis, tad reikalingas didesnis tarpusavio sutarimas dėl SŠ tikslų. Tyrimo rengėjų nuomone, rekomenduotina išgryninti prioritetines tikslines grupes, pvz. jaunas soc. rizikoje esančias šeimas, ir toliau tikslingai dirbti siekiant didinti šių gyventojų įsitraukimą į SŠ.

Fokus grupės metu dalyviai pritarė dviem tyrėjų išskirtoms prioritetinėms rekomendacijoms, kurioms dalyviai parengė veiksmų įgyvendinimo planus (10 lentelė). Tyrėjų nuomone, įgyvendinant prioritetines rekomendacijas svarbu plėsti bendradarbiavimą su NVO – stebima situacija, kai dalyvių akcentuotinas švietėjų lyderystės trūkumas, tačiau dalis organizacijų, galinčių prie lyderystės prisidėti ar ją suteikti, lieka neįtraukti į SŠ sistemą. Tyrėjų nuomone, svarbu didinti bendradarbiavimą ne tik informacijos apsikeitimui veiklų ir techniniais klausimais (pvz. patalpų), bet ir kartu planuojant bei

įgyvendinant veiklas. Papildomai dalyvių akcentuota, kad nustatant mokymosi poreikius reikalinga metodologinė pagalba tyrimams organizuoti (pvz. sudarant klausimyną), tokį tyrimą planuojama įgyvendinti 2023 metais. Galiausiai, dalyvių akcentuotas SŠ koordinatoriaus poreikis, vystant SŠ sistemą bei buriant susijusias įstaigas ir organizacijas bendradarbiavimui.

9 lentelė. Visagino m. sav. rekomendacijos pagal 5 sėkmės veiksnius

Rekomendacija ir jos šaltinis (S – savivaldybės atstovų / T – tyrėjų pateiktos rekomendacijos)	
1 sėkmės veiksnys: suformuoti įprotį mokytis	
1.1. Analizuoti tikslinių gyventojų grupių mokymosi ir gretutinių paslaugų poreikius įtraukiant socialinius ir kitus partnerius. Pvz. bendradarbiavimo su UŽT stiprinimas, siekiant įtraukti tikslinę grupę į SŠ veiklas, į poreikio nustatymą įtraukti darbdavius ir darbuotojų atstovus.	S
1.2. Taikyti kompleksines priemones siekiant spręsti esmines gyventojų motyvacijos ištraukti į SŠ veiklas trūkumo priežastis. Tyrimo dalyvių įvardinti pagrindiniai mokymosi barjerai apima valstybinės kalbos nemokėjimą, motyvacijos trūkumą. Siūlomos priemonės: finansinio ir skaitmeninio raštingumo didinimas, sveikos gyvensenos įgūdžių ugdymas, socialinių paslaugų teikimas.	S
1.3. Stiprinti gyventojams vykdomos sklaidos apie SŠ galimybes veiklas. Atnaujinti Visagino švietimo pagalbos tarnybos puslapyje skelbiamą informaciją gyventojams, sudarant SŠ teikėjų sąrašą ir jų programas. Svarstyti galimybę informacija apie SŠ įtraukti į Visagino m. sav. puslapį ar nukreipti į Visagino švietimo pagalbos tarnybos puslapį.	T
2 sėkmės veiksnys: įgyvendinti finansines ir nefinansines valstybės ir darbdavių paskatas mokymuisi	
2.1. Įvertinti galimybes kurti palankią mokymosi aplinką užtikrinant reikalingas patalpas, priemones peržiūrint savivaldybės finansavimą besidubliuojančioms veikloms bei įvertinant galimybę NVO (pvz. TAU) neatlygintinai naudotis savivaldybės patalpomis organizuojant SŠ veiklas.	S
2.2. Tęsti gyventojų (ypač tikslinės grupės) kompiuterinio raštingumo įgūdžių tobulinimo programas. Toks poreikis identifikuotas siekiant sėkmingai įgyvendinti planuojamą IMP priemonę savivaldybės gyventojams, kuriems gali pritrūkti kompiuterinio raštingumo siekiant pasinaudoti priemonės galimybėmis. Taip pat pastebėtas informacijos apie planuojamą IMP priemonę trūkumas, dalis tyrimo dalyvių apie šią priemonę nėra girdėję.	S
2.3. Viešinti savivaldybės biudžeto finansavimo NSS konkurso galimybes siekiant įtraukti daugiau galimų NSS programų teikėjų (pvz. NVO) ir taip didinti gyventojams (ne tik vyresniems ar pedagogams) prieinamų programų įvairovę, pasirinkimą.	T
2.4. Ieškoti alternatyvių SŠ veiklų finansavimo šaltinių, pvz.: aktyviai bendradarbiauti su darbdaviais, rengti ir/ar dalyvauti tarptautiniuose SŠ projektuose su kitomis savivaldybėmis ar naudojantis nacionalinėmis projektinio finansavimo galimybėmis. Įvardintas poreikis skirti finansavimą siekiant apsikeisti gerosiomis SŠ praktikomis, didinant įgūdžius, kaip ir kokiomis priemonėmis stiprinti SŠ savivaldos lygmeniu.	T
3 sėkmės veiksnys: suteikti besimokantiems ir darbdaviams aktualias mokymosi paslaugas	
3.1. Peržiūrėti ir atnaujinti SŠ veiklų ir programų finansavimo modelį, numatant galimybes individualizuoti SŠ veiklų pobūdį. Poreikis įvardintas siekiant teikti paslaugas ne tik suformuotoms grupėms, bet ir individualiai gyventojams, tais atvejais, kai grupė tam tikrai veiklai nesusidaro.	S
3.2. Skatinti su SŠ susijusias įstaigas ir organizacijas įvertinti galimybes teikti paslaugas lanksčiai, ieškoti inovatyvių priemonių, atsižvelgiant į tikslinių grupių poreikius. Pvz. įvertinus veikloms tinkamiausią laiką, organizuoti veiklas po darbo siekiant pritraukti užimtus, dienos metu dirbančius asmenis, jaunas šeimas.	T
4 sėkmės veiksnys: užtikrinti aukštą suaugusiųjų švietimo paslaugų kokybę	
4.1. Gilinti SŠ teikėjų kompetencijas, kaip tikslinių grupių gyventojus sudominti ir pakviesti į mokymosi veiklas, jose išlaikyti suteikiant tikslingą mokymosi patirtį bei užtikrinti mokymosi poveikį, praktinį pritaikymą.	T
4.2. Pradėti įgyvendinti SŠ programos, teikėjų ir švietėjų kokybės vertinimą, naudojantis nac. konsultacijomis, kitų savivaldybių praktika.	S
5 sėkmės veiksnys: koordinuoti MVG politiką	
5.1. Įsteigti suaugusiųjų švietimo koordinatoriaus etatą, išgryninant koordinatoriaus funkcijas ir veiklas savivaldybėje.	S
5.2. Organizuoti su SŠ susijusių įstaigų ir organizacijų veiklą darbo grupėje. Siekta sutarti dėl SŠ krypčių ir tikslų, prioritetų, tikslinių grupių išgryninimo, organizuoti bendras veiklas, keistis gerąja patirtimi.	S
5.3. Įtraukti į darbo grupę ir bendradarbiauti su kitomis institucijomis ir organizacijomis (pvz. Užimtumo tarnybos, Profesinio rengimo centro, Visuomenės sveikatos biuro, NVO, jaunimo koordinatoriaus).	S
5.4. SŠ politikos koordinatoriaus, kuriojančio SŠ politikos įgyvendinimą, aktualių teisės aktų peržiūrą pareigybės steigimas šalies mastu;	S

Šaltinis: tyrimo metu įgyvendintų interviu, apklausos, fokus grupių, renginių rezultatai ir ekspertinės tyrėjų įžvalgos

10 lentelė. Prioritetinių Visagino m. sav. rekomendacijų įgyvendinimo veiksmų planas

Į ką reikia fokusuotis siekiant įgyvendinti rekomendaciją (Ką?)	Kokiais veiksmais bus siekiama žingsnių įgyvendinimo (Kaip?)	Kas bus atsakingas už veiksmų / žingsnių įgyvendinimą (Kas?)	Iki kada sieksime įgyvendinti rekomendaciją, atskirus veiksmus (Kada?)
Rekomendacija: 1.2. Taikyti kompleksines priemones siekiant spręsti esmines gyventojų motyvacijų įsitraukti į SŠ veiklas trūkumo priežastis			
1. Identifikuoti tikslinės gyventojų grupės mokymosi ir kitus gretutinius poreikius	1.1. Sudaryti tikslinių grupių sąrašą, apibrėžti savivaldybėje esančias gyventojų grupes 1.2. Įvertinti gyventojus ar jų grupes, kurie nėra veikiančių, kitų institucijų klientai bei nėra įsitraukę į SŠ procesus, veiklas	Savivaldybės SŠ koordinatorius ir su SŠ susijusios, veiklas vykdančios įstaigos ir organizacijos	Terminas per pusę metų nuo SŠ koordinatoriaus pareigybės įsteigimo Visagino m. sav.
2. Organizuoti psichologines konsultacijas ir pagalbą tikslinei grupei gyventojų grupei	2.1. Užtikrinti kokybišką tikslinių gyventojų (įvairaus amžiaus ir statuso asmenims) grupių konsultavimą, skiriant tam reikalingą finansavimą ir specialistus 2.2. Konsultacijų metu išgryninti motyvacijos dalyvauti švietime ir kitose veiklose priežastis (pvz. priklausomybės)	Tarpinstitucinis bendradarbiavimas Visagino m. sav. (Švietimo pagalbos specialistų komanda, VSB)	Pagal poreikį nuolat
3. Užtikrinti paslaugų identifikuotoms tikslinėms gyventojų grupėms prieinamumą	3.1. Užtikrinti patrauklių programų pasiūlą, kuri motyvuotų gyventojus mokytis 3.2. Įvertinti ir užtikrinti tikslinėms grupėms aktualius aspektus: patalpas, tinkamą mokymų laiką ir kainą, kitų fizinių kliūčių panaikinimą, pvz. vaikų priežiūrą. 3.2. Organizuoti informacijos apie galimas paslaugas sklaidą panaudojant socialinių medių kanalus	Paslaugų/programų teikėjai	Sisteminis programų vykdymas (nuolat)
4. Organizuoti komunikaciją apie suaugusiųjų mokymosi galimybes ir mokymosi naudą.	4.1. Projekto sėkmei užtikrinti svarbus komunikacijos apie mokymosi galimybes ir naudą užtikrinimas nacionaliniu lygmeniu.	Sav. lygmeniu SŠ koordinatorius, KPMPC	
Rekomendacija: 3.1. Peržiūrėti ir atnaujinti SŠ veiklų ir programų finansavimo modelį, numatant galimybes individualizuoti SŠ veiklų pobūdį			
1. Įvertinti ir sudaryti galimybę SŠ teikėjams individualizuoti NSS savivaldybės biudžeto finansuojamas ir teikiamas programas	1.1. Rekomenduoti SŠ teikėjams peržiūrėti programų dalyvių įkainius (pvz. dabar menų mokykloje nustatytas dalyvio įkainis siekia 12 Eur) su galimybe keisti/kelti dalyvio mokesčių siekiant burti mažesnes grupes. 1.2. Pasinaudoti būsimomis IMP galimybėmis siekiant finansuoti individualizuotą mokymą ten, kur negalima pasinaudoti biudžeto finansavimo programa bei reikalinga atsžvelgti į vieno asmens poreikius, organizuojant tik jam reikalingas mokymo programas.	SŠ paslaugų teikėjai	Suderinti su IMP įgyvendinimu ir savivaldybės biudžeto finansavimo NSS programoms paskelbimu (pvz. NSS įstatymo atnaujinimu, kitais įrankiais)
2. Siekti eliminuoti, mažinti teikiamų SŠ paslaugų dubliavimąsi	2.1. Visagino švietimo pagalbos tarnybai, koordinuojančiai SŠ savivaldybėje, glaudžiau bendradarbiauti su savivaldybėje veikiančiomis NVO (pvz. TAU) viešinant biudžeto finansavimo NSS programoms galimybes	2.1. Tarnyba ir NVO (pvz. TAU) 2.2. SŠ koordinatorius 2.3. SŠ koordinatorius (kartu su metodine pagalba tyrimui suplanuoti, įgyvendinti ir rezultatams išanalizuoti)	2.1. 2023 metai 2.2. Per 2023 m. (iki kito savivaldybės biudžeto finansavimo NSS programoms laikotarpio 2.3. Iki 2024 m. I ketv.

Į ką reikia fokusuotis siekiant įgyvendinti rekomendaciją (Ką?)	Kokiais veiksmais bus siekiama žingsnių įgyvendinimo (Kaip?)	Kas bus atsakingas už veiksmų / žingsnių įgyvendinimą (Kas?)	Iki kada sieksime įgyvendinti rekomendaciją, atskirus veiksmus (Kada?)
	2.2. Atlikti savivaldybės biudžeto finansuojamų programų analizę siekiant įvertinti, ar jos panašios, dubliuojasi. Pvz. peržiūrėti teikiamas sporto, menų, tarnybos paslaugos 2.3. Įgyvendinti gyventojų mokymosi poreikių analizę, naudojant rezultatus kaip įrankį, skirtą programų pasiūlos dubliavimui mažinti.		
3. Plėsti teikėjų ratą NSS konkurse, atsižvelgiant į švietimo lyderių trūkumą savivaldybėje	3.1. Sudaryti galimų, dar konkurse nedalyvavusių SŠ teikėjų sąrašą 3.2. Skatinti NVO dalyvauti konkurse (pvz. "Lietaus vaikai" (kitaip gal vadinasi), kitus teikėjus (pvz. „Visagino mechanizacija“) 3.3. Plačiau viešinti galimybę dalyvauti sav. finansavimo NSS programoms konkurse 3.4. SŠ koordinatoriui ir kitiems SŠ teikėjams susipažinti su NVO galimybėmis siekiant glaudesnio bendradarbiavimo ir įtraukties	Jaunimo ir SŠ koordinatoriai	Per 2023 m. (iki kito savivaldybės biudžeto finansavimo NSS programoms laikotarpio)
4. Sudaryti SŠ teikėjų ir jų teikiamų paslaugų bei programų sąrašą	4.1. Visagino švietimo pagalbos tarnybos internetinėje svetainėje sudaryti ir pavišinti SŠ teikėjų sąrašą, jų įgyvendinamas programas, kitus savivaldybėje teikti paslaugas galinčias įstaigas ir organizacijas 4.2. Dalis info yra (NŠP registre, KPMPC, LSŠA, kt.) - fragmentuota. Reikia sistemingos platformos (nacionalinė)	Visagino švietimo pagalbos tarnyba (SŠ koordinatorius), Visagino m. sav. savivaldybė	2023IV ketvirtis
5. Spręsti patalpų SŠ veikloms nuomos apmokėjimo iššūkius	5.1. Tikslingų nacionalinių, tarptautinių projektų ir finansavimo programų pasiūlymas, kuriomis galima būtų apmokėti patalpų nuomą ir/ar komunalinius mokesčius, įtraukti kaip partnerius. Pvz. Tūkstantmečio mokyklų projektas 5.2. Bendradarbiavimas tarp skirtingų NVO (nėra reglamentuota, susitarimai asmeniniai)	SŠ teikėjai ir ŠMSM (ar pavaldi įstaiga) dėl informavimo apie tarptautinių, nacionalinių projektų galimybes	Nuolat
6. Alternatyvūs finansavimo šaltiniai: stiprinti bendradarbiavimą su savivaldybėje aktyviai veikiančiais darbdaviais	6.1. Surasti ar sudaryti savivaldybėje aktyviai veikiančių darbdavių sąrašą 6.2. Identifikuoti ir parengti preliminarinius, galimus pasiūlymus darbdaviams, pvz. darbuotojų mokymas, trūkstamų įgūdžių, kompetencijų ugdymas 6.3. Užmegzti kontaktus ir nuolat palaikyti ryšius su identifikuotais darbdaviais	-	-

Šaltinis: II etapo fokus grupės ir ekspertinės tyrėjų įžvalgos.

1.6. Telšių rajono savivaldybė

II projekto etapo metu vykusios fokus grupės dalyviai pritarė pateiktam rekomendacijų sąrašui (11 lentelė). Fokus grupės metu buvo aptariami įvairūs aspektai, susiję su SŠ ir socialinėmis paslaugomis Telšių r. sav. Pabrėžiama, kaip svarbu atkreipti dėmesį į bendradarbiavimą su NVO, kad būtų išvengta pastangų dubliavimo ir veiksmingai tenkinami socialiai pažeidžiamų gyventojų poreikiai. Taip pat pabrėžiama, kad projektai turi būti konkretesni, o veikla atitikti vietos gyventojų poreikius.

Fokus grupių metu buvo pateiktos rekomendacijos Telšių rajono savivaldybei pagal penkis sėkmės veiksnius (11 lentelė). Didelis dėmesys rekomendacijose skiriamas tikslinių gyventojų įtraukčiai, ypač didinant gyventojų, gyvenančių kaimiškose vietovėse įtraukimą ir paskatinimą dalyvauti SŠ veiklose. Tam reikalinga įveikinti esamas sąlygas (pvz. patalpas) bendruomenėse organizuojant veiklas arba šiuos gyventojus pritraukiant ir į kitose vietovėse vykstančias veiklas. Šiam esminiam pokyčiui reikalingas tolesnis SŠ sistemos Telšių r. sav. stiprinimas – tolesnis glaudus švietėjų bendruomenės bendradarbiavimas, andragoginių kompetencijų stiprinimas darbu su mokymosi barjerų mažinimu, informacijos sklaidos, viešinimo apie MVG naudą didinimas. Fokus grupės metu papildomai akcentuots iniciatyvos, kuriomis siekiama pagerinti negalią turinčių gyventojų gyvenimo kokybę ir socialinę integraciją. Šios iniciatyvos apima atsakingų organizacijų konsorciumo kūrimą, gyventojų socialinių įgūdžių stiprinimą, karjeros dienų ir profesinio tobulėjimo konkursų organizavimą. Vienas iš svarbių elementų - nevyriausybinių organizacijų dalyvavimas, sąlygų joms (pvz. finansavimo) didinimas.

Fokus grupės dalyviai taip pat pritarė, kad prioritėtinės rekomendacijos (12 lentelė) turėtų būti susijusios su veiksmis, didinančiais kaimiškų vietovių gyventojų įtrauktį (1.2.) bei atsakingesniu požiūriu į tikslinių grupių poreikių nustatymą (3.2). Diskutuojant kaimo gyventojų problema, buvo nutarta, kad kaimo bendruomenių padėtis kelia vis didesnę susirūpinimą ir reikalauja didesnio bendradarbiavimo su švietimo įstaigomis ir organizacijomis. Kaimo vietovės susiduria su didėjančia atskirtimi, nors jose yra tinkama infrastruktūra veikloms, tačiau šiai veiklai reikalingas finansavimas. Taip pat reikia integruoti kaimo gyventojus į mieste vykstančius renginius, kad pagerėtų veiklos kokybė. Dėliojant planą antrosios rekomendacijos vykdymui buvo aptarti aspektai, į kuriuos reikia atsižvelgti stiprinant mokymąsi visais gyvenimo tarpsniais, ypač tarp darbdavių, tėvų, mokyklose. Tarp jų - lankymasis mokyklose, siekiant aptarti problemas ir paskatinti bendradarbiavimą, tėvų bendrųjų kompetencijų tobulinimas, socialiai atsakingų darbdavių ugdymas ir darbas su suaugusiais bedarbiais. Siūlomi tokie metodai, kaip edukaciniai pietūs, apskritieji stalai ir socialinės žiniasklaidos

grupės šiems tikslams pasiekti. Pabrėžiama, kad svarbu įsiklausyti į bendruomenės poreikius ir juos tenkinti, todėl rekomenduojama tokius vizitus rengti reguliariai visus metus.

11 lentelė. Telšių r. sav. rekomendacijos pagal 5 sėkmės veiksnius

Rekomendacija ir jos šaltinis (S – savivaldybės atstovų / T – tyrėjų pateiktos rekomendacijos)	
1 sėkmės veiksnys: suformuoti įprotį mokytis	
1.1. Reikalingas didesnis organizacijų lankstumas tikslinės grupės atžvilgiu. Pvz. vykdant veiklas po darbo valandų, teikiant gretutines paslaugas bendradarbiaujant su kitomis įstaigomis ir organizacijomis.	S
1.2. Vykdyti NSS veiklas kaimiškose vietovėse, taip pat organizuoti šių gyventojų vežimą į kitas bendruomenes, vietas. Pastebėta, kad gyventojai savo vietovėse dažnai yra patekę į uždara ratą, nemotyvuojančią aplinką, tad gyventojų pritraukimas į kitokią aplinką mieste ar kitose bendruomenėse, suteiktų naujų galimybių.	S
1.3. Skatinti gyventojus mokytis formalioju būdu. Rekomenduotina toliau stiprinti NSS ir FSŠ sąsają, pritraukus gyventojus į NSS veiklas, informuoti ir skatinti tęsti mokymąsi formalioju būdu. Tikslines grupes skatintina mokytis, pvz. maisto gamintojų, kirpimo, siuvimo.	S
1.4. Svarstyti dėl bendradarbiavimo su atvejo vadybininku (UŽT ar kt. įstaigoje), kuris kompleksiskai dirbtų su tikslinės grupės gyventojų poreikiais ir bendradarbiautų su SŠ teikėjais.	S
2 sėkmės veiksnys: įgyvendinti finansines ir nefinansines valstybės ir darbdavių paskatas mokymuisi	
2.1. Reikalingas tinkamas finansavimas siekiant: pritaikyti veikloms turimas patalpas; užtikrinti interneto ryšio, kompiuterių prieinamumą kaimiškose vietovėse; sukurti palankią mokymosi aplinką; užtikrinti tinkamą sklaidą gyventojams apie MVG naudą ir galimybes.	S
2.2. Svarstyti didinti finansavimą NVO (pvz. TAU) siekiant stiprinti šių organizacijų padėtį savivaldybėje	T
3 sėkmės veiksnys: suteikti besimokantiems ir darbdaviams aktualias mokymosi paslaugas	
3.1. Siekiant identifikuoti tikslinių grupių mokymosi poreikį, reikalingas pokytis mokyklose, į poreikių identifikavimą įtraukiant tėvus ir karjeros specialistus, vėliau – darbdavius;	S
3.2. Reikalinga informacinė sistema – kalendorius, kurioje būtų talpinama visa su mokymosi veiklomis susijusi informacija (tokios sistemos reiktų papildomo finansavimo).	S
4 sėkmės veiksnys: užtikrinti aukštą suaugusiųjų švietimo paslaugų kokybę	
4.1. Gilinti andragogų kompetencijas, kaip tikslinės grupės gyventojus pritraukti į mokymosi veiklas ir su jais dirbti. Didinti bendradarbiavimą su andragogus rengiančiomis aukštosiomis mokyklomis.	S
5 sėkmės veiksnys: koordinuoti MVG politiką	
5.1. Koordinuoti MVG politiką savivaldybės lygmenyje:	S
5.1.1. reikalingos aiškios, išgrynintos SŠ koordinatoriaus savivaldybėje atsakomybės, f-jos;	S
5.1.2. siektina didesnė įstaigų ir organizacijų specializacija, išgrynintas fokusas tarp skirtingų NSS teikėjų;	S
5.1.3. reikalingas didesnis savivaldybės tarybos įsitraukimas akcentuojant SŠ svarbą, rodant lyderystę SŠ temoje savivaldybės mastu.	S
5.2. Koordinuoti MVG politiką nacionaliniame lygmenyje:	S
5.2.1. reikalinga platforma, kurioje būtų dalinamasi gerąja patirtimi, sėkmės pavyzdžiais, prieiga prie nuotolinių, kitų savivaldybių organizuojamų mokymų;	S
5.2.2. identifikuotas poreikis SŠ sklaidos priemonėms, pavyzdžiui, laidų ciklai apie MVG, diskusijos nacionalinėje televizijoje;	S
5.2.3. svarstyti, kaip savivaldybių biudžeto lėšomis organizuojamas kasmetinis NSS ir TM konkursas galėtų būti pakeistas/ papildytas IMP, iš anksto keliems metams akredituojant programas ar teikėjus;	S
5.2.4. reikalingi pokyčiai teisinėje bazėje, peržiūrint dabartinį SŠ reglamentavimą bei didinant finansavimą SŠ sričiai nacionaliniu mastu;	S
5.2.5. akcentuojamas apklausos, tyrimo apie tikslinės grupės poreikius, siekius ir lūkesčius, turimus gebėjimus, poreikis.	S

Šaltinis: tyrimo metu įgyvendintų interviu, apklausos, fokus grupių, renginių rezultatai ir ekspertinės tyrėjų išvalgos.

12 lentelė. Prioritetinių Telšių r. sav. rekomendacijų įgyvendinimo veiksmų planas

Į ką reikia fokusuotis siekiant įgyvendinti rekomendaciją (Ką?)	Kokiais veiksmais bus siekiama žingsnių įgyvendinimo (Kaip?)	Kas bus atsakingas už veiksmų / žingsnių įgyvendinimą (Kas?)	Iki kada sieksime įgyvendinti rekomendaciją, atskirus veiksmus (Kada?)
Rekomendacija: 1.2. Vykdyti NSS veiklas kaimiškose vietovėse, taip pat organizuoti šių gyventojų vežimą į kitas bendruomenes, vietoves.			
1. Identifikuoti tikslinės grupės mokymosi ir gretutinių paslaugų poreikius	Sukurti ir dalintis anketa/apklausa, išanalizuoti ir viešinti gautus rezultatus (pvz. socialinėse medijose)	Bendruomenės pirmininkai, seniūnaičiai, bočių pirmininkas	2023 m. III/IV ketvirtis
2. Identifikuoti prioritetines tikslines grupes	Išsiaiškinti gyventojų, senjorų, vaikų, migrantų, turinčių negalią asmenų skaičių, jų charakteristikas, padėti	Savivaldybės seniūnijos, seniūnaičiai	2023 m. IV ketvirtis
3. Susisteminti ir viešinti SŠ programų pasiūlą (SŠ teikėjai, programos, jų pobūdžiai)	Kurti programų duomenų bazę: dalintis informacija Švietimo centro informacinėje platformoje, savivaldybės svetainėje, bibliotekoje.	NSS koordinatorių, atsakingi savanoriai bendruomenėse, savivaldybė	2023 m. IV ketvirtis (papildoma nuolat)
4. Kryptingai pritaikyti finansavimą tikslinei gyventojų grupei, naudojant gyventojų poreikius atitinkančias priemones	Planuojant savivaldybės biudžetą skirtą NSS, taip pat ieškoti projekcinio finansavimo galimybių, planuoti įstaigų, įgyvendinančių NSS, veiklas.	Savivaldybė, įstaigos teikiančios NSS	2023 m. IV ketvirtis (kasmet)
5. Stiprinti bendradarbiavimą tarp bendruomenių, didinti bendruomenių įtrauktį	Sudaryti sąlygas tikslinėms grupėms naudotis bendruomenių namais be finansinio atlygio	Savivaldybės ir bendruomenių tarybos sprendimai	2023 m. IV ketvirtis
6. Įtraukti bendruomenėms nepriklausančius narius į veiklas.	Organizuoti pažintinius renginius, prioritetą teikiant kaimiškų vietovių gyventojams	NSS koordinatorių, priemonių vykdytojas	2024 m. (kasmet)
Rekomendacija: 3.1. Siekiant identifikuoti tikslinių grupių mokymosi poreikį, reikalingas pokytis mokyklose, į poreikių identifikavimą įtraukiant tėvus ir karjeros specialistus, vėliau – darbdavius.			
0. Išgryninti iniciatyvos, bendradarbiavimo su tėvais, darbdaviais ir kt. soc. partneriais tikslą	0. Išsiginčinti tikslus teikiant dėmesį žinutei, jog svarbu užsiimti naudinga veikla ir mokytis. Akcentuoti NSS, bet pabrėžti, kad net ir po NSS galima taip pat pereiti ir į formalaus švietimo programas. Diskutuoti apie poreikius su mokymų dalyviais.	NSS koordinatorių, Telšių švietimo centras. Kitos įstaigos ir organizacijos įsitraukia vykdant iniciatyvas ir veiklas mokyklose, pas darbdavius, dalyvaujant ir organizuojant vieni kitų, savivaldybės renginiuose.	Veiklas pradėti organizuoti 2023 m. II ketvirtyje.
1. Sudėlioti vizitų tvarkaraštį mokyklose	1.1 Smauresnio rato susitikimas su lyderiais, vadovais. NSS teikėjai vyksta į mokyklas (komanda - desantas iš karjeros specialistų, teikėjų, darbdaviai, tėvų lyderis kt.) 1.2. Diskusijos mokyklų bendruomenėse apie NSS: mokyklų vadovai, karjerų specialistai 1.3. Surasti gerosios praktikos atstovą, pvz. tėvą, kuris pasidalintų praktika. Pvz. forumas, apskritojo stalo diskusija		2023 m. kovo mėn. pirmame SŠ darbo grupės susitikime sudaryti planą

Į ką reikia fokusuotis siekiant įgyvendinti rekomendaciją (Ką?)	Kokiais veiksmais bus siekiama žingsnių įgyvendinimo (Kaip?)	Kas bus atsakingas už veiksmų / žingsnių įgyvendinimą (Kas?)	Iki kada sieksime įgyvendinti rekomendaciją, atskirus veiksmus (Kada?)
2. Stiprinti tėvų vaidmenį, lavinti bendrąsias kompetencijas.	2.1. Tikslas - kultūrinio sąmoningumo kėlimas, atsakomybė, mokymosi tęstinumas, kompetencijų atnaujinimas. Taip pat – bendruomenės, bendraminčių būrimasis. 2.2. Dirbančius tėvus pasiekti galima per darbdavius, karjeros specialistus mokyklose.		Kartą per mėnesį
3. Skatinti darbdavių socialinį atsakingumą.	3.0. Tikslas: soc. atsakingas darbdavys, darbdavių ugdymas, darbuotojų trūkumas 3.1. Prieiga: Prekybos, pramonės ir amatų rūmai; UŽT; Žemaitijos verslo centras, Telšių reg. Profesinio mokymo centras 3.2 Vizitai pas darbdavius, per SŠ savaitę, ambasadoriai, apskritieji stalai, verslo pusryčiai, "švietėjiški pietūs", 'pačiausio verslo rinkimai', Pvz. PPAR turi vieną dieną per mėnesį konkrečiai veiklai ir susitikimui, NSŠ gali turėti tokią dieną, kai eina į bendruomenes. Reikalingas finansavimas. 3.3. VSB, kiti darbo grupės nariai pasiūlo pratimą darbdaviams (pvz. pirma pagalba, kt.)		Kartą per mėnesį vizitai / susitikimai su darbdaviais
4. Darbo neturintys asmenys	4.1. Per UŽT (pvz. jaunimo skyrių) pristatyti NSŠ veiklas, galimybes 4.2. Bendruomenių pirmininkai, seniūnaičiai (ne pilnai veiksnūs, ypač mieste). NSŠ imasi iniciatyvos 4.3. Reikia paskatinimo, t.y. "pyragų", apdovanojimų, "garbės lentos". 4.4. Kurti socialinės medijos grupes, kuriose seniūnaičiai aktyviai dalyvaus ir bendraus su visuomene		2023m. lapkritį organizuoti SŠ savaitę.
5. Įsitraukti į savivaldybes veiklas, kuriomis galima pasinaudoti buriant bendruomenes.	5.1. Pristatyti NSŠ veiklas, galimybes Telšių miesto šventėje 5.2. Kurti nemokamas programėles, pvz. sukurti NSŠ programėlę – rinkti „žingsnius“ NSŠ veiklose. 5.3. Skleisti informaciją ne tik apie NSŠ naudą, bet ir rinkti informacija apie NSŠ poreikį. Ši informacija vėliau gali būti naudojama kitų metų veiklų formavimui.		Metus vykusios iniciatyvos pabaiga per 2023 m. lapkritį vyksiančios SŠ savaitę.

Šaltinis: II etapo fokus grupės ir ekspertinės tyrėjų įžvalgos.

2. Apibendrinimas

Siekiant projekto savivaldybėse į SŠ veiklas pritraukti žemos kvalifikacijos, mažų pajamų gyventojų grupes, jas išlaikyti ir užtikrinti ženklų teigiamą mokymosi poveikį šioms grupėms, reikalingas nuoseklus darbas, kurio pirmieji žingsniai pradėti šio tyrimo metu. Siekiant pasiekti tikslines gyventojų grupes, pirmiausia, reikalingas nusistatymo prieš šias gyventojų grupes pokytis savivaldybėse, taip pat – SŠ sistemos savivaldybėse stiprinimas bei nacionalinio lygmens palaikymas.

Stiprinant SŠ sistemą savivaldybėse būtini pokyčiai visuose sėkmės veiksmuose. Reikalinga stiprinti visų gyventojų informavimą ir konsultavimą apie MVG galimybes, mokymąsi darant įpročiu, o ne vienkartinę veiklą. Pokyčiai reikalingi iš SŠ finansavime, ieškant alternatyvių lėšų, pavyzdžiui, skatinant glaudų bendradarbiavimą su darbdaviais, dalyvaujant tarptautiniuose projektuose. Tikslinės gyventojų grupės, dažnu atveju, yra nepažįstamos SŠ teikėjams, jų mokymosi poreikiai nėra aiškūs, tačiau tą patį galima pastebėti ir apie kitas gyventojų grupes, kadangi SŠ sistema savivaldybėse – fragmentiška, trūksta informacijos ir duomenų apie jos rezultatus bei poveikį gyventojams.

Sekantis žingsnis, siekiant pasiekti tikslines gyventojų grupes – glaudus tarpinstitucinis bendradarbiavimas su socialinės srities, užimtumo, sveikatos įstaigomis ir kitomis organizacijomis (pvz., NVO). Siekiant mažinti priežastis, dėl kurių gyventojai aktyviai neįsitraukia į švietimą ar užimtumą, reikalingas dėmesys asmeniui, o ne asmenų grupei. Toks dėmesys ir konkrečiam gyventojui reikalingos paslaugos gali būti suteiktos tik bendradarbiaujant, remiantis atvejo vadybos principais. Kompleksiniai, į asmenį nukreipti projektai bei teikiamos paslaugos gali sudaryti sąlygas į SŠ įtraukti daugiau gyventojų, tačiau jie turi būti kuriami ir organizuojami savivaldos lygmeniu. Galiausiai, siekiant stiprinti SŠ savivaldybėse ir sudaryti prielaidas pasiekti tikslines gyventojų grupes, reikalingas didesnis dėmesys iš nacionalinio lygmens. Tyrimo metu akcentuotas poreikis SŠ koordinatorių konsultavimui, SŠ priemonių kūrimui, platformoms gerųjų praktikų apsisiekimui ir kitiems rekomendacijose detaliam aprašomiems žingsniams.

Toliau pateikiami esminių, pasikartojančių iššūkių sprendimo būdai, kuriuos tyrimo metu teikė tyrimo dalyviai ir/ ar išplėtojo šio tyrimo autoriai. Išskirtinos dvi sprendimų grupės: nacionalinio lygmens sprendimai ir savivaldybės lygmens sprendimai (13 lentelė).

13 lentelė. SŠ rekomendacijos nacionaliniam ir savivaldybės lygmenims

Rekomendacija	Aprašymas
1. Nacionalinis lygmuo	
1.1. Įpareigoti savivaldybes numatyti atskirą etatą SŠ koordinatoriaus pareigybei	<p>SŠ koordinatoriaus etatui savivaldybėje užimti reikalinga organizuoti konkursus, siekiant pritraukti motyvuotus kandidatus. Reikalingas SŠ koordinatoriaus pareigybės aprašymas, numatant funkcijas, reikalavimus išsilavinimui ir darbo patirčiai. Svarstyti jaunimo reikalų koordinatoriaus modelio pavyzdys⁸. Atskiram SŠ koordinatoriaus etatui savivaldybėse numatomas poreikis grindžiamas šiais aspektais:</p> <ul style="list-style-type: none"> • SŠ suteikiama tiesioginė ir netiesioginė nauda savivaldybei (žr. 1.3 rekomendaciją). • SŠ koordinavimas apima daug funkcijų, kurioms įgyvendinti reikalingi resursai, t.y. gyventojų mokymosi poreikių nustatymas, veiklų planavimas ir įgyvendinimas, tarpinstitucinio bendradarbiavimo skatinimas ir organizavimas, viešinimas bei sklaida, stebėseną ir vertinimas. • Norint pasiekti tikslines gyventojų grupes, reikalingas kompleksinis požiūris į SŠ sistemą (nesimokoma mažiau dėl mokymosi kliuvinių, bet daugiau dėl sveikatos, socialinių, psichologinių ar kitų priežasčių), į jos įgyvendinimą įtraukiant ne tik SŠ teikėjus, bet ir užimtumo, sveikatos, socialines ir kitų sektorių įstaigas ir organizacijas, tam skiriant reikalingus resursus. • Efektyvus SŠ koordinavimas savivaldybėse reikalingas siekiant sėkmingai pradėti, išvystyti ir užtikrinti IMP sistemos įgyvendinimą. SŠ koordinatoriaus pareigybei išlaikyti galėtų būti skiriamos savivaldybės biudžeto lėšos, kurios šiuo metu skiriamos SŠ finansuoti. Šias lėšas galėtų pakeisti IMP sistema, kuri būtų plačiai prieinama savivaldos gyventojams (tam reikia lankstesnių IMP atrankos kriterijų, žr. 1.4 rekomendaciją).
1.2. Atnaujinti SŠ reglamentuojančius teisės aktus	Svarstyti pakeisti LR vietos savivaldos įstatymą numatant savivaldos atsakomybę už suaugusiųjų švietimo (tiek formalus, tiek neformalus) organizavimą, SŠ koordinatoriaus pareigybės steigimą. Esant poreikiui atitinkamai pakeisti susijusius teisės aktus.
1.3. Skatinti savivaldos politinį lygmenį skirti daugiau dėmesio ir lyderystės SŠ sričiai	<p>Tyrimas parodė, kad savivaldybių politinis lygmuo (mero administracija) skiria nepakankamai dėmesio ir lyderystės SŠ sričiai. Tai galėtų būti įgyvendinama, pavyzdžiui:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Užsakant SŠ poveikio tyrimą(-us) nacionaliniu lygmeniu, kurie parodytų tiesioginius ir netiesioginius SŠ kaštus ir naudą. Kur įmanoma, SŠ nauda būtų pateikta finansine išraiška, kur neįmanoma – pateiktos kokybinės išvalgos. Toks tyrimas, tikėtina, padėtų geriau suvokti SŠ teigiamą kaštų/naudos balansą tiek socialiniu, tiek ekonominiu požiūriu (pvz., mažesnis nedarbas; socialinių problemų prevencija; dirbantieji, skiriantys daugiau dėmesio darbui, o ne šeimos problemų sprendimui; atsakingesnė tėvystė; geresnė socialinė integracija; sveikesnis senėjimas). • Organizuojant teminius renginius savivaldybių merams siekiant aptarti SŠ suteikiamą ekonominę ir socialinę naudą asmens, savivaldybės ir valstybės lygmeniu. Renginiuose galėtų būti remiamasi aukščiau minėto SŠ kaštų naudos tyrimo rezultatais. • Tikslinių grupių gyventojai turi būti įtraukti į strateginio lygmens dokumentus kaip prioritetą, kuriam turi būti skiriamas didžiausias dėmesys ne tik užimtumo didinimo, socialinės srities projektuose, bet ir SŠ srityje. Tam reikalinga numatyti ir išgryninti aiškias tikslines grupes, į kurias turėtų orientuotis savivaldybės.
1.4. Labai atidžiai įvertinti kuriamos individualių mokymosi paskyrų (IMP) sistemos intervencijų logiką	<p>Tyrimo metu pristatyta IMP sistema iš esmės neatitinka tyrimo tikslinės grupės (žemos kvalifikacijos, mažas pajamas gaunančių asmenų) poreikių:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Prioritetas planuojamas skirti Sumanios specializacijos 2021-2027 m. sritims, kurios nukreiptos į aukštos kvalifikacijos asmenis. Prioritetas taip pat planuojamas skirti dirbantiems darbinio amžiaus (18-65 m.) ir ne žemesnį nei profesinį išsilavinimą turintiems asmenims. Dažnas tikslinės grupės asmuo turi vidurinį ar žemesnį išsilavinimą, nedirba, todėl pretenduoti į paramą negalės. Aukščiau įvardinti prioritetai iš esmės reiškia, kad ženkliai dalis numatyto finansavimo bus skiriama asmenims, kurie ir taip šiuo metu mokosi, t.y. aukštos kvalifikacijos, aukštas pajamas gaunantiems asmenims, kurių dauguma susitelkusi didžiuosiuose šalies miestuose. Kuriam IMP sistema, tikėtina, tiesiog pakeis šiuo metu minėtų asmenų

⁸ Jaunimo politikos įgyvendinimo funkcija valstybės perduota savivaldybėms, savivaldybių administracijose įsteigtos Jaunimo reikalų koordinatoriaus pareigybės, pareigybės aprašymas patvirtintas Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro įsakymu. Informacija iš: <https://jra.lt/jaunimui/suzinok-daugiau/su-jaunimu-dirbantys/jaunimo-reikalai-koordinatoriai>. Jaunimo reikalų koordinatoriaus pareigybė valstybinei (valstybės perduotai savivaldybėms) jaunimo politikos įgyvendinimo funkcijai atlikti Lietuvos Respublikos Seimo patvirtinta 2003-12-04 įstatymu Nr. IX-1871 „Lietuvos Respublikos jaunimo politikos pagrindų įstatymas“.

Rekomendacija	Aprašymas
	<p>skiriamas privačias investicijas į mokymąsi. Panašus atvejis jau buvo – UŽT skirta parama mokymuisi Coursera platformoje, kuriai nebuvo taikyti atrankos kriterijai. Nors detalus UŽT iniciatyvos vertinimas autorių žiniomis nebuvo atliktas, tikėtina, kad didžioji paramos dalis atiteko ir taip besimokantiems, aukštos kvalifikacijos, aukštas pajamas gaunantiems asmenims.</p> <ul style="list-style-type: none"> IMP sistemos neketinama pilotuoti, o iš karto ketinama šią sistemą paleisti visa numatyta apimtimi. Tai nesudarys galimybių išbandyti sistemą ribota apimtimi ir pataisyti klaidas, kurios neišvengiamos kuriant tokius kompleksinius darinius. Tai prieštarauja geresnio reguliavimo logikai. <p>Todėl, remiantis aukščiau pateikta informacija, siūloma persvarstyti IMP atrankos kriterijus ir pilotuoti IMP sistemą.</p>
<p>1.5. Nuolat konsultuoti SŠ koordinatorius dėl jų veiklos vykdymo, rengti reikalingas priemones ir gaires</p>	<ul style="list-style-type: none"> Siekiant nuoseklumo ir sistemiskumo SŠ, reikalingos vieningos priemonės ir gairės SŠ politikos vykdymui vietos lygmeniu. Pavyzdžiui, šiuo metu nėra nuoseklios sistemos SŠ programų kokybės vertinimui ir stebėsenai, šis politikos etapas savivaldybėse yra neįgyvendinamas arba įgyvendinamas vadovaujantis skirtingais standartais, supratimu. Gairės gali būti rengiamos iki šiol parengtų dokumentų pagrindu, pavyzdžiui, ESFA mokymų kokybės ir efektyvumo gairės. Taip pat aktualios tokios priemonės, kaip SŠ paslaugų teikėjų kokybės užtikrinimas bei švietėjų (andragogų) kompetencijų įsivertinimas. Tam gali būti iš dalies naudojami jau savivaldybių kuriami instrumentai, pvz. Alytaus profesinio rengimo centro projektas „AdUp“, kurio metu sukurtas SŠ didaktikos kompetencijų vertinimo įrankis (žr. 2 pav.). Nuolat konsultuoti SŠ koordinatorius tokiose temose (sąrašas neišsamus): gyventojų mokymosi poreikių stebėseną; tikslinės grupės gyventojų identifikavimas ir darbas su jais; savivaldybės krypties SŠ koordinavime pasirinkimas; SŠ įgyvendinimo, paslaugų kokybės, poveikio stebėseną ir vertinimas. Kurti platformą tarp SŠ koordinatorių sudarant sąlygas keistis gerąja patirtimi, aptarti bendrus iššūkius, jų sprendimo būdus, sudaryti sąlygas tinklaveikai, įtraukiant mažesnes savivaldybes, kurios neturi galimybių, nedalyvauja tarptautiniuose projektuose. Bendradarbiavimas su aktyvesnėmis savivaldybėmis gali sudaryti progas įsitraukti į projektus partnerystės pagrindu, įgyti patirties. Rekomenduotina sisteminti ir su SŠ koordinatoriais dalintis įgyvendinamais savivaldybių projektais. Pavyzdžiui, šio tyrimo metu surinktos ir susistemintos iniciatyvos pateikiamos SŠ Gerųjų praktikų banke. Konsultuoti SŠ koordinatorius, kaip bendradarbiauti su kitame nei švietimo srityje pavalduose esančiomis įstaigomis (pvz. UŽT, Visuomenės sveikatos biurai). Tyrimo dalyvių taip pat išreikštas noras didinti bendradarbiavimą tarp FSS ir NSS įstaigų ir organizacijų. Pastebėta, kad profesinės mokyklos yra ŠMSM pavaldumo įstaigos, tai tam tikrais atvejais sudaro barjerus siekiant bendrą tikslų formavimo, veiklų įgyvendinimo, apsikeitimo informacija apie įgyvendinamas veiklas, jų dalyvius. Stiprinti savivaldybių atstovų, koordinuojančių įstaigų, andragogines kompetencijas skatinant glaudų bendradarbiavimą su aukštosiomis mokyklomis, siūlančiomis andragogo kvalifikacijos įgijimą teikiančias programas, turinčias su SŠ susijusius mokslo vietus. <p>Konsultavimui gali būti paskirti KPMPC ar kitos įstaigos specialistai, kuriems deleguojama konsultavimo, priemonių rengimo funkcija. Konsultavimas gali vykti nuotolinių seminarų, susitikimų forma.</p>
<p>1.6. Ištirti galimybes SŠ numatyti / bendradarbiauti su atvejo vadybininkais</p>	<p>Norint pasiekti tikslines gyventojų grupes, reikalinga atvejo vadyba, kai gyventojui teikiama tikslinė pagalba (paslaugos), nukreiptos į pasitraukimo iš švietimo, darbo rinkos sistemos priežasčių sprendimą. Pastebima, kad šiuo metu atvejo vadyba grįstos paslaugos gyventojams yra teikiamos dalyje savivaldybių, o šios atvejo vadybos tikslas - didinti gyventojų užimtumą. Šios paslaugos dažnu atveju yra nukreiptos į UŽT klientus teikiant profesinio mokymo paslaugas, didesnę rolę galėtų būti skiriama neformaliai SŠ. Rekomenduojama motyvuoti savivaldybes teikti atvejo vadybos paslaugas numatant šioms paslaugoms didesnę finansavimą nei tik pavienėms (vertikalioms) SŠ paslaugoms. Gerasis tokio projekto pavyzdys įgyvendintas Alytaus r. sav.⁹, išsamiau pristatytas I tyrimo etapo ataskaitoje ir 3-ojo seminario metu.</p>
<p>1.7. Didinti informacijos apie gyventojų</p>	<p>Įgyvendinant tyrimą pastebėta, kad savivaldybėse renkama ir kaupiama informacija apie gyventojų dalyvavimą SŠ veiklose yra fragmentiška, trūksta nuoseklios informacijos apie SŠ teikėjų, vykdomų programų, veiklose dalyvaujančių skaičių. Rekomenduojama:</p>

⁹ Informacija apie projektu metu įgyvendintą veiklą ir pasiektus rezultatus: <https://www.arsa.lt/index.php?3937861929>

Rekomendacija	Aprašymas
dalyvavimą SŠ veiklose prieinamumą	<ul style="list-style-type: none"> • integruoti SŠ statistiką į Švietimo valdymo informacinę sistemą (ŠVIS) arba svarstyti šią informaciją integruoti su užimtumo, migracijos rodiklių reikšmėmis kuriant savivaldybėms aktualias švieslentes, pvz. Valstybės duomenų valdymo informacinėje sistemoje (VDV IS). Įgyvendinus IMP priemonę, integruoti jos pagrindu kaupiamus indėlio, proceso, išėities rodiklius; • padėti SŠ koordinatoriams gauti jiems reikalingą informaciją iš švietimo registų ir kitų informacijos šaltinių, siekiant nekurti fragmentiškos sistemos, o naudotis valstybėje jau renkamais duomenimis apie gyventojų išsilavinimą, užimtumą. Šią pagalbą konsultacijų pagrindu galėtų teikti KPMPC ar kitos atsakingos įstaigos specialistai.
1.8. Vystyti IMP kaip SŠ viešinimo, sklaidos platformą	<p>Rekomenduotina vystyti IMP platformą, kurioje būtų numatomas SŠ viešinimo, sklaidos funkcionalumas, galimybės gyventojams ir darbdaviams plačiau susipažinti su mokymosi galimybėmis, jų nauda ir poveikiu. Tyrimo dalyvių rekomenduojama:</p> <ul style="list-style-type: none"> • vieninga sistema, kuri paskatintų SŠ sklaidą ne tik savivaldybių viduje, bet ir tarp skirtingų savivaldybių, siūlant nuotolinio mokymosi galimybes, viešinant mokymosi sėkmės istorijas, gerąsias praktikas gyventojams; • skirti didesnę dėmesį MVG sklaidai nacionaliniu mastu, pvz. organizuojant diskusijų laidas, reklamas apie mokymosi naudą žiniasklaidoje, kituose nacionaliniuose komunikacijos kanaluose. Tokios iniciatyvos taip pat gali būti suderintos su IMP priemonės pradžia ir komunikacijos planu (išskyrus tikslines grupes).
1.9. Skatinti darbdavius aktyviau įsitraukti į tikslines grupės atstovų mokymą, SŠ politikos formavimą	<p>Pastebimas darbdavių įsitraukimo poreikis savivaldybėse siekiant vystyti visapusę SŠ politiką, stiprinant tikslinių grupių atstovų mokymą, surandant papildomus finansinius išteklius. Rekomenduotina skatinti savivaldybes įtraukti darbdavius ir kartu ieškoti bendradarbiavimo galimybių dėl kompleksinių priemonių tikslinėms gyventojų grupėms, taip pat – šių darbdavių darbuotojų ugdymo.</p>
2. Savivaldybės lygmuo	
2.1. Rekomenduotina savivaldybių SŠ koordinatoriams ieškoti proaktyvių galimybių plėtoti SŠ savivaldybėje ir už jos ribų	<ul style="list-style-type: none"> • Aktyviai įtraukti darbdavius į SŠ politikos formavimą siekiant tenkinti jų darbuotojų poreikį teikiant kompleksines paslaugas tikslinėms grupėms atstovams, apimančias ne tik mokymus, bet ir, pavyzdžiui, socialines ar sveikatos paslaugas (pvz., pavežėjimas, karjeros konsultavimas, stomatologo paslaugos). Tokiu būdu būtų pritraukiamos papildomos privačios lėšos SŠ, darbdaviams – darbuotojai. • Stiprinti SŠ koordinatorių bendruomenę nacionaliniu lygmeniu buriantis jau esamoje asociacijoje (pvz., Lietuvos suaugusiųjų švietimo asociacijoje) arba naujoje struktūroje taip plečiant savivaldybės SŠ įtakos sferą, siekiant efektyvesnės SŠ politikos vietos ir nacionaliniu lygmeniu. • Rekomenduotina dalintis informacija tarpusavyje, tam tampant įpročiu, pvz. tarptautinių projektų įgyvendinimo geroji praktika (žr. Telšių r. sav. apžvalgą I ataskaitoje), siekiant mobilizuoti politinio lygmens, visuomenės grupių dėmesį ir susidomėjimą SŠ plėtros klausimams tiek nacionaliniu (LR Seimo, Vyriausybės), tiek vietos (savivaldybių) lygiu.
2.2. SŠ darbo grupių savivaldybėse tąsa, veiksmų planų atnaujinimas ir įgyvendinimas	<ul style="list-style-type: none"> • Rekomenduotina užtikrinti projekto metu (ar iki jo) sudarytų darbo grupių savivaldybėse tąsą, SŠ koordinatoriams organizuojant tęsines darbo grupės veiklas, siekiant tyrimo metu išsikeltų tikslų bei rekomendacijų įgyvendinimo. Rekomenduotina plėsti savivaldybės SŠ įtakos sferas įtraukiant organizacijas, kurios projekto metu nebuvo aktyviai įsitraukusios į tyrimo veiklas, užtikrinant FŠŠ ir NSS bendradarbiavimą, bendradarbiavimą tarp sveikatos, kultūros, sporto, jaunimo ir kitų viešosios politikos savivaldybėje sričių. • Rekomenduotina užtikrinti NSS ir TM veiksmų planų parengimą, kadangi dalies savivaldybių veiksmų planai – nebeaktualūs (pvz., numatyti veiksmai iki 2019 m.). Rekomenduotina įvertinti galimybę išskirti prioritėtines tikslines grupes bei prioritėtines ugdytinas kompetencijas (pvz., Alytaus m. sav., Šiaulių m. sav. veiksmų planai). Taip pat rekomenduotina stiprinti veiksmų planų stebėseną ir vertinimą, kadangi tik dalyje savivaldybių pasiekiamos praėjusių laikotarpių veiksmų planų įgyvendinimo ataskaitos, dažnai – deskriptyvaus pobūdžio, nepateikiančios iškilusių iššūkių.

Rekomendacija	Aprašymas
2.3. Išgryninti principus, kurie būtų taikomi SŠ veiklai savivaldybėje	Kartu su suburtomis darbo grupėmis išsiginčinti SŠ taikomus principus tiek savivaldybės (pvz. Alytaus m. sav. pristatyta geroji praktika 1 seminario metu), tiek asmens lygmeniu (pvz., suaugusiojo mokymosi principai ¹⁰). Sutarti dėl šių principų svarbu siekiant vystyti kryptingą bendradarbiavimą tarp su SŠ susijusių įstaigų ir organizacijų, kuris būtų grįstas bendru matymu, kaip galima stiprinti SŠ savivaldybėse bei, kokiais kertiniais principais vadovaujantis to siekti. Asmens lygmens principai taip pat padės skleisti gerą praktiką siekiant užtikrinti teikiamų paslaugų gyventojams kokybę. Kaip pavyzdys pateikiamas Alytaus m. sav. taikomi strateginės partnerystės principai ¹¹ : 1. „teisingo“ andragogo suradimas; 2. esamos situacijos analizė; 3. aiškių tikslų nustatymas; 4. atvirumas dėl bendradarbiavimo naudos; 5. sąžiningumas dėl trūkumų ir spragų; 6. bendra vizija, bendrumas; 7. bendros sėkmės siekimas.
2.4. Didinti komunikaciją ir SŠ sklaidą savivaldybės lygmeniu	Užtikrinti, kad savivaldybės interneto puslapyje: <ul style="list-style-type: none"> • Pateikiama aiški nuoroda į SŠ galimybes. Ši puslapio dalis yra lengvai prieinama, o joje pateikiama informacija – aiški ir paprasta. Tokio puslapio turinys turėtų apimti suaugusiems, ypač tikslinėms grupėms, aktualią informaciją (kontaktai kompleksinių paslaugų poreikiui, nuoroda į SŠ teikėjus ir programas, gairės, ką daryti, siekiant gauti paramą švietimui, informacija apie renginius, veiklas). • Akcentuoti MVG naudą gyventojams, teikiant dėmesį praktiniam įgytų kompetencijų pritaikymui profesiniame ir asmeniniame gyvenime, dalintis gyventojų sėkmės istorijomis.
2.5. Tirti tikslinės gyventojų grupės mokymosi poreikius	Įsitraukti ir proaktyviai identifikuoti tikslinės grupės atstovus, tiriant jų mokymosi poreikius bei formuojant kompleksinių paslaugų viziją savivaldybėje. Galimos priemonės darbui su tikslinėmis grupėmis identifikuotos 1 seminario atveju, pavyzdžiui, gerųjų patirčių dalinimasis, soc. partnerių įtraukimas, tematinė klubų kūrimas, tikslinių stipendijų skyrimas, verslumo skatinimas sudarant trišales sutartis tarp besimokančiojo, darbdavio ir SŠ teikėjo (žr. I tyrimo ataskaitą). Taip pat reikalingas didesnis savivaldybių bendruomenių palaikymas ugdant gyventojų toleranciją ir požiūrį į tikslinės grupės gyventojus, fokus grupių dalyvių nuomone, iš dalies mažą tikslinių grupių gyventojų įsitraukimą lemia kitų gyventojų nusistatymas prieš ilgai nedirbančius, priklausomybių turinčius ar su kitais iššūkiais susiduriančius gyventojus.
2.6. Vykdyti kompleksinius, atvejo vadyba grįstus projektus	Siekiant įgyvendinti tikslinių gyventojų grupių poreikius, siektina organizuoti į iškritimo iš švietimo ir darbo rinkos priežasčių mažinimą nukreiptus projektus. Įvertinus gyventojų mokymosi ir gretutinių paslaugų poreikį, siektina, bendradarbiaujant su socialinės ir užimtumo srities įstaigomis, gyventojams teikti kompleksines paslaugas, pvz. psichologo konsultacijas kartu su mokymosi veiklomis.
2.7. Plėsti biudžeto programoje teikėjų ir programų ratą	Dalyje tyrime dalyvavusių savivaldybių akcentuotas poreikis turėti daugiau švietėjų – lyderių. Pastebima, kad į savivaldybės biudžeto finansavimo NSŠ ir TM veikloms konkursą dažnai įsitraukia biudžetinės įstaigos, rečiau – NVO ir kitos organizacijos. Rekomenduotina siekti plėsti teikėjų ir paslaugų ratą, aktyviai skleidžiant informaciją apie savivaldybės finansavimo galimybes (kreipiantis į atskiras organizacijas). Aktualu įvertinti ir naudotis būsima IMP sistema, kuri galimai padės pritraukti naujų SŠ teikėjų, padės sistemiškiau pasiekti įvairius SŠ paslaugų teikėjus, įvertinti jų teikiamas paslaugas ir taip plėsti teikėjų tinklą.
2.8. SŠ veikloms išnaudoti savivaldybėse esančius resursus (patalpas, erdves), skatinti įstaigų lankstumą	Rekomenduotina išnaudoti savivaldybės įstaigų turimas patalpas steigiant specialiąsias erdves gyventojams, pvz. organizuojant pokalbių klubus, kavines, patirties apsikeitimui profesijos, interesų pagrindu. Reikalingas didesnis bendradarbiavimas siekiant išnaudoti bibliotekų, visuomenės sveikatos biurų, kitų įstaigų patalpas SŠ tikslams. Taip pat akcentuotinas poreikis skatinti įstaigų ir organizacijų lankstumą siekiant teikti įtraukias SŠ veiklas (pvz. didesnė veiklų po darbo įvairovė, veiklos seniūnijose, kaimiškose vietovėse ar šių vietovių gyventojų vežimas į kitas bendruomenes).

Šaltinis: tyrimo metu įgyvendintų interviu, apklausos, fokus grupių, trijų seminarų rezultatai ir ekspertinės tyrimo autorių įžvalgos.

¹⁰ Litser, J. (2016). The principles of adult learning, Breaking Barriers: Research Report. UCL Institute of Education. Prieiga internetu: https://epale.ec.europa.eu/sites/default/files/the_principles_of_adult_learning_.pdf. Keturi andragogikos principai: 1) suaugusieji turi būti įtraukti į jų mokymo planavimą ir įvertinimą; 2) patirtis (įskaitant klaidas) yra mokymosi veiklos pagrindas; 3) suaugusiesiems labiausiai įdomu mokytis dalykų, kurie turi tiesioginės reikšmės ir poveikį jų darbui ar asmeniniam gyvenimui; 4) suaugusiųjų mokymasis yra labiau orientuotas į problemą, o ne į turinį.

¹¹ A. Ščiglinienė (2023). Pristatymas „Geroji patirtis formuojant suaugusiųjų švietimo darbo grupę Alytuje“.

PRIEDAS

Naudojamos sąvokos

- *Suaugusiųjų švietimas*¹² (toliau – SŠ) – tai suaugusiųjų (gyventojų nuo 18 metų amžiaus) dalyvavimas mokymosi visą gyvenimą (toliau – MVG) veiklose. MVG siekiama visuose gyvenimo etapuose didinti žinias, stiprinti kompetencijas ir įgūdžius, prisidedančius prie asmeninio ir profesinio tobulėjimo. MVG terminas¹³ apima visas tikslingas mokymosi veiklas, įgyvendinamas formaliu, neformaliu ar savišvietos būdu. Priklausomai nuo atliekamų tyrimų ir apklausų dizaino, statistiniai duomenys gali apimti darbingo amžiaus suaugusius gyventojus (18-64 m.) arba kitas amžiaus grupes.
- *Žemos kvalifikacijos asmenys* – tai asmenys, baigę ne aukštesnio nei 0, 1 ir 2 Tarptautinio standartizuoto švietimo klasifikatoriaus 2011 (toliau – ISCED) lygmens programas ar įgiję šio lygmens kvalifikacijas¹⁴. Pagal Lietuvos standartizuotą švietimo klasifikatorių švietimo programoms pagal lygius klasifikuoti, šie lygmenys atitinkamai apima ikimokyklinį, pradinį ir pagrindinį ugdymą¹⁵.
- *Mažas pajamas gaunantys asmenys*. Įgyvendinant projektą siūloma sąvoką apibrėžti vadovaujantis Lietuvos statistikos duomenimis¹⁶, t.y. mažiausia pinigų suma reikalinga įprastiems poreikiams patenkinti vienam asmeniui per mėnesį, kuri, priklausomai nuo vietovės tipo, 2020 m. siekė 426-458 EUR. Pastebima, kad įstatyme¹⁷ nustatyta tvarka, teisę į socialinę pašalpą turi bendrai gyvenantys asmenys arba vienas gyvenantis asmuo, kurio vidutinės pajamos vienam gyventojui per mėnesį yra mažesnės kaip 1,1 valstybės remiamų pajamų dydžio (nuo 2022-06-01 valstybės remiamų pajamų dydis siekė 147 EUR).

---

¹² Neformaliojo suaugusiųjų švietimo sąvoka yra apibrėžiama LR Švietimo įstatyme (16 str.), kuriame numatyta paskirtis „<...> sudaryti sąlygas asmeniui mokytis visą gyvenimą, tenkinti pažinimo poreikius, tobulinti įgytą kvalifikaciją, įgyti papildomų kompetencijų“ (16 str., 1 dalis). Numatoma, kad neformalusis suaugusiųjų švietimas teikiamas „<...> kiekvienam jį pasirinkusiam asmeniui, ne jaunesniam kaip 18 metų“. Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos – Atkuriamojo Seimo 1991-06-25 įstatymas Nr. I-1489 „Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas“, suvestinė redakcija 2022-09-01 – 2022-11-30.

¹³ Remiantis Eurostat terminologija adresais: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Adult_learning_statistics; [http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Continuing_Vocational_Training_Survey_\(CVTS\)_methodology](http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Continuing_Vocational_Training_Survey_(CVTS)_methodology) [žiūrėta 2022-09-27]

¹⁴ European Commission/EACEA/Eurydice (2015). Suaugusiųjų švietimas ir mokymas Europoje: daugiau mokymosi galimybių. Euridikės ataskaita. Liuksemburgas: Europos Sąjungos leidinių biuras, p. 159

¹⁵ ŠMM (2013). LR švietimo ir mokslo ministro 2013-12-11 įsakymas Nr. V-1232 „Dėl Lietuvos standartizuoto švietimo klasifikatoriaus švietimo programoms pagal lygius klasifikuoti tvirtinimo“. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.C3CFFB67C66F> [žiūrėta 2022-09-27]

¹⁶ Lietuvos statistikos departamento Oficialiosios statistikos portalas. Mažiausia pinigų suma reikalinga įprastiems poreikiams patenkinti vienam asmeniui per mėnesį. <https://osp.stat.gov.lt/lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=9229633d-7e37-4946-816a-81ebfb2f47bb> [žiūrėta 2022-09-29]

¹⁷ LRS (2003). LR Seimo 2003-07-01 įstatymas Nr. IX-1675 „Lietuvos Respublikos piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams įstatymas“.